TAUTINIŲ bendrijų naujienos

2008 Nr. 2 (25)

Vytauto Daraškevičiaus nuotr.

Įvairiais renginiais ir akcijomis Lietuvoje buvo pažymėta Savaitė prieš rasinę diskriminaciją

Baltarusių klubo „Siabryna" nuotr.

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Baltarusiai. Vilniaus P. Skorinos vidurinės mokyklos moksleivių vokalinis ansamblis

Dainomis, šokiais, gera nuotaika Lietuvos lenkai paminėjo Pasaulio lenkų ir užsienyje gyvenančių lenkų dieną – Gegužės 2-ąją.
Mariano Paluškevičiaus nuotr.

Birželio 7 – 8 d. Kaune vyko VII Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis. Festivalio veidas – Lilyt Sargsyan
Ingridos Veliutės nuotr.

Rusų kultūros ir švietimo bendruomenei „Svetlica“ šiemet sueina aštuoniolika metų. Ji daug nuveikė, ugdydama vaikų ir moksleivių meninius gebėjimus, puoselėdama rusų kultūrą ir tradicijas.
Nuotrauka iš „Svetlicos“ pirmininkės
Galinos Kuzminos asmeninio archyvo

ISBN 1648-4355

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių mažumų
ir išeivijos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybė
ir Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidinį spaudai parengė
Redakcinė komisija
Adresas: Tautinių bendrijų namai,
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.
Tel./faksas (8-5) 216 04 08
el.paštas. tbn@takas.lt

Redakcinės komisijos nuomonė
nebūtinai sutampa
su autorių nuomone

Maketavo
Kristina Nikitina

TAUTINIŲ bendrijų naujenos

2008
Nr.2(25)

Turinys

SEIME
Žmogaus teisių komitetas parengė naujos redakcijos
Lygių galimybių įstatymo pataisų projektą 2
Pritarta Baudžiamojo kodekso pataisoms dėl neapykantos nusikaltimų 2
VYRIAUSYBĖJE
Ištrauka iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 metų
veiklos ataskaitos Lietuvos Respublikos Seimui 3
Patvirtinta Romų integracijos programa 3
TAUTINIŲ MAŽUMŲ IR IŠEIVIJOS DEPARTAMENTE
Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos
Vyriausybės pareiškimas dėl nacionalistinių ir rasistinių išpuolių
Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną – kovo 11-ąją 4
Pasirašytas bendradarbiavimo protokolas 4
AKTUALIJOS
V. Adamkus: „Labai pavojinga, kai rasinės ar tautinės neapykantos
išpuoliai yra dangstomi tariamu patriotizmu“ 5
Aptartos rasinės ir tautinės netolerancijos prevencijos priemonės 5
Seminarų ciklas „Tautinė ir rasinė diskriminacija“ 5
Lietuvos žydų bendruomenės pareiškimas „Dėl pastaruoju
metu padažnėjusių antisemitizmo ir ksenofobijos apraiškų Lietuvoje“ 6
Trys klausimai Rasai Paliukienei, Tautinių mažumų ir išeivijos
departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
Tautinių mažumų skyriaus vedėjai 7
P. Vaitiekūnas – už gatvių pavadinimus ir tautinių mažumų kalbomis 8
J. Rumša. „Vilnius tapo mano namais“.
Interviu su Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės
„Svetlica“ pirmininke Galina Kuzmina 9
Įvairiais renginiais ir akcijomis Lietuvoje pažymėta Savaitė prieš
rasinę diskriminaciją 11
ŠVIETIMAS
I. Zinkevičiūtė. Tautinių mažumų sekmadieninių
mokyklų festivalis Kaune 13
KULTŪRA
Baltarusių klubas „Siabryna“ šventė jubiliejų 14
I. Senulienė. Trakų istorijos muziejaus paroda
„Karaimai Lietuvoje“ keliauja po Lenkiją 15
NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI 3, 6, 8, 15, 16, 17, 18, 24, 26
KRONIKA 18
LIETUVOS SĄJŪDŽIO 20-MEČIUI
L. Bartkienė. Tų dienų nepamiršime 20
I. Melianas. Sąjūdžio dvasia neišblėso 21
V. Stech. Šalia lietuviškų vėliavų plevėsavo ir baltarusiškos 22
V. Gražulis. Visi buvome kartu 23
TRADICIJOS IR PAPROČIAI
J. Rumša. Novruz Bairamas – šviesos, gerumo ir džiaugsmo šventė 25
PRO MEMORIAM
Natalija Kasatkina 27
TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE 28

Žmogaus teisių komitetas parengė naujos redakcijos Lygių galimybių įstatymo pataisų projektą

Balandžio 9 d. Seimo Žmogaus teisių komitetas posėdyje svarstė Lygių galimybių įstatymo pakeitimo įstatymo projektą Nr.XP-2384(2) ir pritarė komiteto patobulintam įstatymo projektui. Projektas parengtas, siekiant perkelti į Lietuvos Respublikos teisės sistemą Tarybos direktyvų nuostatas, įgyvendinančias vienodo požiūrio principus į asmenis nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, o taip pat vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje. Be to, projektas pataisytas atsižvelgus į Europos Bendrijų Komisijos nurodytas Direktyvų nuostatas, kurios netinkamai buvo perkeltos arba kurioms trūksta teisinio apibrėžtumo aiškumo.

Komiteto nariai, atsižvelgdami į LR Konstitucijos 29 straipsnio nuostatą, kad „Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs ir žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu" bei į LR Konstitucijos 25 straipsnį, nustatantį, kad „Laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją nesuderinama su nusikalstamais veiksmais - tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu ir dezinformacija", pasiūlė projektą papildyti draudimu diskriminuoti asmenis ne tik dėl jų amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos, įsitikinimų ar tikėjimo, bet ir dėl jų socialinės padėties įvairiose srityse.

Komitetas pritarė Seimo nutarimo „Dėl Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos 2007 metų ataskaitos" projektui Nr.XP-2940, kuriame Vyriausybei siūloma parengti draudimo bendrovių veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus ir papildymus, kad, taikant skirtingas draudimo įmokas, būtų išvengta diskriminacijos dėl amžiaus, lyties, negalios ar kitų savybių. Taip pat Vyriausybei siūloma parengti įstatymo projektą, įpareigojantį darbdavius propaguoti vienodo požiūrio principo taikymą darbe, siekiant išvengti diskriminacijos dėl lyties, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ir etninės kilmės, religijos ar įsitikinimų ir kt. ■

Pritarta Baudžiamojo kodekso pataisoms dėl neapykantos nusikaltimų

Balandžio 23 d. Seimo Žmogaus teisių komitetas pritarė Baudžiamojo kodekso 60 straipsnio pataisoms, kuriomis rasistiniai ir kiti neapykantos motyvai būtų nusikaltimo padarymo sunkinančia aplinkybe. Projektu siekiama sugriežtinti baudžiamąją atsakomybę už vadinamąsias „neapykantos nusikalstamas veikas", kitaip tariant, už nusikalstamas veikas, padaromas dėl nukentėjusiojo asmens priklausymo tam tikrai socialinei grupei (dėl jo amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, neįgalumo, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų).

Galiojančiame Baudžiamajame kodekse nėra normų, kuriose būtų tiesiogiai nurodyta, kad baudžiamoji atsakomybė griežtinama, jei nusikalstama veika padaryta dėl nukentėjusiojo priklausymo tam tikrai socialinei grupei.

Svarstymo metu buvo pabrėžta, kad vien baudžiamosiomis priemonėmis situacijos pagerinti neįmanoma. Lietuva yra ratifikavusi daugelį tarptautinių konvencijų dėl kovos su rasizmu ir neapykantos nusikaltimais, vykdomos antidiskriminacinės programos, tačiau akivaizdu, kad šioje srityje trūksta tarpžinybinio bendradarbiavimo ir parlamentinės priežiūros. Reaguodamos į visuomenėje atgarsį turėjusius įvykius, valstybės institucijos dažnai imasi trumpalaikių priemonių, neįvertinama didžiausią potencialą turinčių nesantaikos prevencijos įrankių – švietimo sistemos ir socialinės politikos – svarba.

Todėl Žmogaus teisių komitetas nutarė kreiptis į Seimo valdybą dėl valstybės institucijų atstovų ir ekspertų darbo grupės sudarymo, kuri atliktų teisės aktų ir valstybės vykdomų programų, susijusių su tautinės ir rasinės nesantaikos kurstymo apraiškų prevencija, analizę bei pateiktų siūlymus jų tobulinimui. ■

Ištrauka iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 metų veiklos ataskaitos Lietuvos Respublikos Seimui

Įgyvendinant Tautinių mažumų integracijos į Lietuvos visuomenę 2005 – 2010 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 703, ypač daug dėmesio buvo skiriama tam, kad tautinės mažumos mokytųsi valstybinės kalbos (2007 metais valstybinės kalbos kursus baigė 667 asmenys), taip pat jų tapatumo puoselėjimui, tautinės kultūros, tradicijų sklaidai, aktyviam tautinių bendruomenių dalyvavimui visuomenės gyvenime.

Formuojant ir įgyvendinant valstybinę tautinių santykių darnos užtikrinimo politiką, užtikrinta negausių tautinių bendruomenių teisė mokytis gimtosios kalbos, 46-iose tautinių mažumų šeštadieninėse ir sekmadieninėse mokyklose mokosi apie 700 mokinių, sudarytos sąlygos mokinių saviraiškai, pilietiniam ugdymui ir tautiškumui puoselėti.

Siekiant užtikrinti tautinių mažumų politikos tęstinumą, parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr 1132 patvirtinta Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija, parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikta Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2008 – 2010 metų programa (šiuo metu programa jau patvirtinta – TBN past.). ■

Patvirtinta Romų integracijos programa

Kovo 26 d. Vyriausybė patvirtino Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2008-2010 metų programą. Įgyvendinant ją, bus siekiama saugoti romų tapatumą bei mažinti socialinę atskirtį, užtikrinti jų integraciją į Lietuvos visuomenę bei skatinti visuomenės narių pasitikėjimą romais.

Kaip numatoma Programoje, bus gerinamas romų tautybės vaikų ir jaunimo švietimas, rengiami kompiuterinio raštingumo ir valstybinės kalbos kursai, teikiama parama besimokantiems profesinėse mokyklose.

Siekiant labiau įtraukti romus į darbo rinką, bus vykdomos specialios profesinio mokymo programos, teikiamos įdarbinimo specialistų paslaugos. Bus renkama informacija apie romų gyvenimo sąlygas, taikomos profilaktinės priemonės dėl teisėtvarkos pažeidimų ir narkomanijos, organizuojamas teisinis švietimas.

Iki 2010 metų planuojama įkurti Lietuvos romų istorijos ir buities muziejų, įamžinti šios tautybės žmonių, žuvusių 1941-1945 metais, atminimą.

Numatoma rengti daugiau diskusijų, konferencijų, kurios skatintų visuomenės toleranciją, leisti specialų informacinį leidinį, skirtą romams, o į bendrojo lavinimo mokyklų vadovėlius įjungti medžiagos apie Lietuvos romų istoriją ir etnokultūrą.

Gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyvena per 2,5 tūkst. romų tautybės asmenų (0,07 proc. nuo šalies gyventojų skaičiaus), tarp jų 46 proc. sudaro vaikai ir jaunimas iki 20 metų.

Neraštingų romų yra 2,3 proc., 38 proc. nemoka valstybinės kalbos. Kaip rodo sociologinių tyrimų duomenys, tiktai 5 proc. romų tautybės vyrų ir 0,7 proc. moterų turi nuolatinį darbą.

Visuomenės nuomonės tyrimo duomenys rodo, kad didėja neigiamas visuomenės požiūris į romus. Jeigu 1999 metais 62 proc. respondentų nurodė, kad nenorėtų gyventi kaimynystėje su romais, tai 2005 m. neigiamai nusistačiusių romų atžvilgiu gyventojų skaičius išaugo iki 68 proc. ■

Visagine vyko tautinių mažumų mokyklų lietuvių valstybinės kalbos olimpiada

Visagine vyko Lietuvos XIX-oji tautinių mažumų bendrojo lavinimo mokyklų lietuvių valstybinės kalbos olimpiada. Joje dalyvavo per 60 moksleivių iš įvairių šalies miestų ir rajonų, kuriuose yra ugdymo įstaigų tautinių mažumų mokomosiomis kalbomis.

Olimpiados dalyvių laukė trys užduotys: rašymo, kalbėjimo ir meninio skaitymo.

Olimpiados rengėjai – Švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centras. ■

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

PAREIŠKIMAS dėl nacionalistinių ir rasistinių išpuolių Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną – Kovo 11-ąją

Prieš kelias dienas gražiai ir iškilmingai buvo paminėta Nepriklausomybės atkūrimo diena – Kovo 11-oji. Tai visų Lietuvoje gyvenančių tautų atstovų bendra ir brangi šventė.

Tačiau šventiška nuotaika buvo sudrumsta ir sugadinta grupės jaunuolių, kurie skanduodami nacionalistinius ir rasistinius šūkius, nešdami vėliavas su fašistine simbolika, žygiavo Gedimino prospektu, ant Tauro kalno surengė savo „mitingą“. Šis išpuolis giliai žeidžia mūsų bendrapiliečių – kitų tautybių žmonių tautinius jausmus, žmonių, kurie Lietuvą laiko savo tėvyne, ją myli ir viską daro jos labui. Šis išpuolis taip pat užtraukia gėdą mūsų šaliai tarptautinėje arenoje, kur Lietuva vertinama kaip šalis, gerbianti tautinių mažumų teises.

Tai ne pirmas kartas, kai nacionalistiškai nusiteikę asmenys viešai reiškia savo pažiūras, pažeidinėja viešąją tvarką, įžūliai elgiasi visuomenės atžvilgiu, viešose vietose užpuola žmones iš rasistinių paskatų.

Lietuva yra daugiatautė valstybė, kurioje turi gerai jaustis, būti saugūs visų čia gyvenančių tautų atstovai. Turi būti gerbiamas jų tautinis orumas, tradicijos ir papročiai. Visų čia gyvenančių tautybių žmonės kuria mūsų šalies ateitį, stiprina ekonomiką, praturtina kultūrą, kelia valstybės autoritetą užsienyje. Lietuva yra mūsų visų bendra tėvynė, o jos piliečiai turi vienodas teises ir pareigas, nepriklausomai nuo tautybės.

Mes neabejojame, kad teisėsaugos institucijos nustatys minėtos akcijos organizatorius, įkvėpėjus bei aktyvius dalyvius ir pagal Lietuvoje veikiančius įstatymus įvertins jų veiksmus.

Pasirašytas bendradarbiavimo protokolas

Gegužės 15 d. Tautinių mažumų ir išeivijos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės lankėsi Baltarusijos Respublikos Prezidento įgaliotinis religijų ir tautybių reikalams Leonidas Guliako.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Antanas Petrauskas (kairėje) ir Baltarusijos Respublikos Prezidento įgaliotinis religijų ir tautybių reikalams Leonidas Guliako po protokolo pasirašymo.

Berto Venckaičio nuotr.

Buvo aptarta lietuvių diasporos Baltarusijoje ir baltarusių diasporos Lietuvoje padėtis, tautinių mažumų švietimo, kultūros ir kiti klausimai.

Susitikimo metu pasirašytas dviejų institucijų 2008 metų bendradarbiavimo protokolas. Jį pasirašė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Antanas Petrauskas ir Baltarusijos Respublikos Prezidento įgaliotinis religijų ir tautybių reikalams Leonidas Guliako.

Baltarusijoje veikia keliolika lietuvių bendruomenių, dvi vidurinės mokyklos, šeštadieninės mokyklėlės.

Lietuvoje baltarusių organizacijos yra įsikūrusios Vilniuje, Kaune, Visagine, Druskininkuose, Varėnoje, Klaipėdoje ir kai kuriuose kituose miestuose ir rajonose. Vilniuje veikia P. Skorynos vidurinė mokykla. ■

V. Adamkus: „Labai pavojinga, kai rasinės ar tautinės neapykantos išpuoliai yra dangstomi tariamu patriotizmu“

Balandžio 28 d. Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus su Lietuvos jaunimo organizacijų lyderiais diskutavo apie jaunimo vaidmenį ugdant visuomenės toleranciją kitoms tautoms, kultūroms ir religijoms.

Valstybės vadovas pabrėžė, kad pilietinis ir tautinis ugdymas yra vienas svarbiausių jaunimo organizacijų uždavinių, reikalaujantis atsakingo požiūrio ir kompetencijos. Pasak šalies vadovo, demokratinės visuomenės branda yra vertinama tolerancijos, pakantumo matu kitaip mąstantiems, kitos religijos ar rasės žmonėms.

Prezidento nuomone, labai pavojinga, kai rasinės ar tautinės neapykantos išpuoliai yra dangstomi tariamu patriotizmu.

„Tai kompromituoja šią kilnią sąvoką ir daro didelę žalą Lietuvos įvaizdžiui“, - sakė šalies vadovas.

Prezidentas V. Adamkus ragino jaunimo organizacijas aktyviai reikšti savo pilietinę poziciją, kai paviešinami tokio netinkamo elgesio faktai.

„Jūsų balsas turi būti girdimas. Jūsų pasakytas griežtas „ne“ tautiniams, rasiniams, religiniams išpuoliams yra tokia pat svarbi ir efektyvi priemonė kaip ir griežta teisinė atsakomybė“, - pabrėžė Lietuvos vadovas.

Šalies vadovo nuomone, laisva pilietinė visuomenė turi nubrėžti griežtas ribas neatsakingam žodžiui ar veiksmui, kuris gali būti vertinamas kaip nepagarba kitam asmeniui.

Jaunimo organizacijų atstovai pažymėjo, kad jie kategoriškai neigiamai vertina tokius išpuolius, kurie yra nepriimtini demokratinei visuomenei, silpnina valstybingumą bei kenkia šalies įvaizdžiui. Pokalbio dalyviai pasidalijo mintimis, kaip puoselėti toleranciją visuomenėje ir ugdyti bendražmogiškas vertybes.

Aptartos rasinės ir tautinės netolerancijos prevencijos priemonės

Ministras Pirmininkas Gediminas Kirkilas, surengęs balandžio 25 d. pasitarimą dėl tautinės ir rasinės nesantaikos kurstymo prevencijos, atkreipė dėmesį, jog būtina jau dabar pradėti rengti naują Nacionalinę antidiskriminacinę programą, kurios įgyvendinimo terminas baigiasi šiais metais.

Ministro Pirmininko įsitikinimu labai svarbu pavesti Švietimo ir mokslo ministerijai pateikti Vyriausybei informaciją apie vykdomas tolerancijos ugdymo priemones ir pasiūlymus dėl moksleivių švietimo šiais klausimais.

Pasitarimo metu taip pat nuspręsta Vidaus reikalų, Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Teisingumo, Sveikatos apsaugos ministerijoms, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentui parengti teisės aktų projektus dėl tarptautinių organizacijų rekomendacijų rasinės diskriminacijos klausimais.

Pasitarime taip pat susitarta, kad Policijos departamentas nuolat vykdys rasinės ir tautinės nesantaikos apraiškų stebėseną, analizuos padėtį. Institucijos nuolat keisis informacija šiuo klausimu, o taip pat bus tobulinama statistika apie nusikaltimus, kad būtų išskirti požymiai nusikaltimų, susijusių su tautine ir rasine netolerancija.

Seminarų ciklas „Tautinė ir rasinė diskriminacija”

Gegužės 30 d. Vilniaus miesto vyriausiajame policijos komisariate buvo surengtas pirmasis sostinės policijos pareigūnams skirtas seminaras „Tautinė ir rasinė diskriminacija”.

Pranešimus skaitė ir praktines užduotis organizavo Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann, šio departamento Tautinių mažumų skyriaus Integracijos programų poskyrio vedėja Gražina Sluško ir Etnopolitinių procesų analizės poskyrio l. e. vedėjo pareigas Tadas Tumėnas.

Seminaras yra tęstinis renginys. Artimiausiu metu aktualios jo temos bus nagrinėjamos Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos, didžiausių šalies apskričių centruose.

LIETUVOS ŽYDŲ BENDRUOMENĖS KONFERENCIJOS PAREIŠKIMAS

„Dėl pastaruoju metu padažnėjusių antisemitizmo ir ksenofobijos apraiškų Lietuvoje"

Lietuvos žydų bendruomenės (LŽB) konferencija reiškia gilų susirūpinimą dėl pastaruoju metu padažnėjusių antisemitizmo ir ksenofobijos apraiškų, nukreiptų prieš žydus ir kitas Lietuvos etnines grupes.

Būdami lojaliais Lietuvos respublikos piliečiais, nuosekliai palaikydami Lietuvos nepriklausomybę ir euroatlantinės integracijos procesus jaučiame pareigą atkreipti Lietuvos visuomenės dėmesį, kad antisemitizmas, diskriminacija ir bet kurios kitos nepakantumo tendencijos kenkia valstybės reputacijai. LŽB laiko savo pareiga išreikšti savo nuomonę:

1. Lietuvos žydai yra neatskiriama Lietuvos valstybės pilietinės visuomenės dalis. Kaip Lietuvos piliečiai mes manome, kad antisemitizmo ir ksenofobijos apraiškos, bandymai diskriminuoti piliečius dėl jų etninės priklausomybės kelia pavojų ne tiktai žydų ir kitoms tautinėms bendrijoms, bet ir Lietuvos valstybingumui.

2. LŽB vadovaudamasi savo įstatais gina ir gins žydų teises bei smerks bet kokias rasizmo, ksenofobijos ir antisemitizmo apraiškas Lietuvoje ir už jos ribų. LŽB reikalauja, kad atitinkamos valstybės institucijos patrauktų atsakomybėn asmenis, propaguojančius rasinę ir etninę neapykantą.

3. LŽB reiškia susirūpinimą dėl bandymo patraukti baudžiamojon atsakomybėn žymų istoriką, Holokausto tyrinėtoją, Izraelio armijos generolą Icchaką Aradą. Bandymai apkaltinti I. Aradą ir kitus partizanus antifašistus karo nusikaltimais, įvykdytais Antrojo pasaulinio karo metu, atrodo kaip valstybės bandymas revizuoti Holokaustą. Ypatingą tarptautinės bendruomenės susirūpinimą kelia valdžios bandymai persekioti antinacinio pasipriešinimo dalyvius kartu nereikalaujant atsakomybės iš karo nusikaltėlių – nacių kolaborantų.

4. LŽB mano, jog bandymas į naują Pilietybės įstatymo redakciją įtraukti diskriminacines nuostatas, įtvirtinančias piliečių nelygybę prieš įstatymą dėl jų etninės priklausomybės, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. LŽB konstatuoja, kad nuosavybės grąžinimo ir pilietybės sutapatinimas prieštarauja civilizuotos demokratinės visuomenės principams.

5. LŽB kelia nerimą žydų bendruomeninio turto grąžinimo klausimas, sąmoningas šio proceso vilkinimas, atsakingų valstybės institucijų nenoras suprasti, jog restitucija tai galimybė nors iš dalies atstatyti istorinį teisingumą. Lietuvos žydų bendruomenės nariai rimtai susirūpinę statybomis Šnipiškių kapinėse ir skleidžiamais melagingais pareiškimais neva bendruomenė pretenduoja į kapinių teritoriją. Gaila, bet visu tuo naudojasi destruktyvios jėgos, siekiančios sustiprinti antisemitines nuotaikas Lietuvoje.

6. Matydama akivaizdų kai kurių politikų ir valdininkų nenorą atitinkamai reaguoti į atvirai judofobinius demaršus, bendruomenė dėkoja visiems mūsų valstybės piliečiams ir nevyriausybinėms organizacijoms, pasmerkusioms skustagalvių eiseną ir kitas rasinės ir etninės neapykantos apraiškas.

7. 2009 metais Vilnius taps Europos kultūros sostine. Lietuvos žydų bendruomenė remia šią programą ir yra pasirengusi dalyvauti „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009" renginiuose ir tapti šios programos partneriais. Tačiau tik įveikę antisemitizmą bei ksenofobiją, užtikrinę saugumą, galime tikėtis, kad 2009 metais Vilnius taps tikra Europos kultūros sostine, atvira visų tautybių ir tikėjimų žmonėms.

Pareiškimas priimtas 2008 m. gegužės 18 d. Vilniuje, Lietuvos žydų bendruomenės konferencijos, kurioje dalyvavo 25 Lietuvos žydų organizacijų delegatai. ■

NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

Rusų kalbos olimpiada Klaipėdoje

Tris balandžio mėnesio dienas seniausioje Klaipėdos miesto M. Gorkio pagrindinėje mokykloje rusų mokomąja kalba vyko XI-oji respublikinė XI ir XII klasių moksleivių rusų kalbos olimpiada, kurią surengė Respublikinis moksleivių informacijos ir techninės kūrybos centras. Olimpiados devizas – „Mes esame skirtingi, bet mes esame kartu".

Olimpiadoje dalyvavo 90 moksleivių iš mokyklų lietuvių, lenkų ir rusų mokomosiomis kalbomis. Trisdešimčiai iš jų rusų kalba – gimtoji, o 60-čiai buvo kaip užsienio. Pasirodo, rusų kalbos mokomasi ne tik Vilniuje, Klaipėdoje, Visagine, bet ir Rokiškio, Šilalės, Skuodo, Raseinių mokyklose. ■

Trys klausimai

Rasai Paliukienei, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Tautinių mažumų skyriaus vedėjai

Kalbėjosi Jonas RUMŠA

- Departamentas vykdo nemažai programų, finansuoja tautinių mažumų organizacijų kultūros ir švietimo projektus. Kokios šios programos? Kaip apibūdintumėte bendrijų rengiamus projektus?

- Departamentas padeda tautinėms bendrijoms išsaugoti identitetą, kultūrą, tradicijas, papročius, integruotis į visuomenės gyvenimą, būti visaverčiais valstybės piliečiais. Ši veikla yra kryptinga ir nuosekli, nes paremta ilgalaikėmis programomis.

Pernai spalio 17 d. Vyriausybė pritarė departamento parengtai Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategijai ir šios strategijos įgyvendinimo 2007 – 2010 metų priemonių planui.

Įgyvendinant strategijos tikslus pirmiausia siekiama, kad absoliuti dauguma Lietuvoje gyvenančių asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, mokėtų valstybinę kalbą, taip pat siekiama mažinti jų atskirtį, skatinti tautinių mažumų dalyvavimą viešajame gyvenime, remti jų švietimą bei siekį išsaugoti tautinį identitetą.

Šiuo metu šalyje įregistruota 300 tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų, egzistuoja tautinių mažumų šeštadieninių mokyklų tinklas.

Kasmet tautinių mažumų organizacijos pateikia per du šimtus kultūros ir švietimo projektų, kurių absoliuti dauguma paremiama finansiškai. Šiemet kaip ir kasmet departamentas parėmė visų tautinių grupių projektus. Jiems skirta 450 tūkst. litų. Daugelis projektų yra tradiciniai, vykdomi kasmet, susilaukia didelio ne tik tautinių mažumų atstovų, bet ir platesnės visuomenės susidomėjimo. Tai rusų kultūros dienų renginiai, rusų sakralinės muzikos festivalis, lenkų kultūros festivaliai, baltarusių dainų šventės, T. Ševčenkos dienos, įvairūs konkursai, tautinės šventės ir kt. Tautinių mažumų kultūros renginiai vyksta ne tik Vilniuje, kituose didžiuosiuose Lietuvos miestuose, bet ir rajonuose, miesteliuose, gyvenvietėse.

Integracijos procesus skatina mūsų finansuojami valstybinės kalbos kursai. Jie rengiami Vilniuje, Visagine, Šalčininkuose. Kitais metais numatoma juos organizuoti Šiauliuose.

Mes kai kada susilaukiame priekaištų neva kai kurias bendrijas remiame labiau už kitas. Tai netiesa. Finansavimo apimtis priklauso nuo pateiktų projektų skaičiaus, jų kokybės, nuo to, kaip aktyviai dirba vienos ar kitos tautinių mažumų organizacijos. Pavyzdžiui, šiemet rusų organizacijos pateikė 80 projektų, o gausesnės lenkų bendruomenės – 50.

Noriu ypač pabrėžti, kad projektai svarstomi ir sprendimai priimami viešai. Posėdžiuose dalyvauja tautinių bendrijų, kitų valstybinių institucijų atstovai. Svarbu, kokie uždaviniai keliami projektuose, kokia tautinės kultūros sklaida, integracijos tikslai. Visos paraiškos atidžiai svarstomos, tačiau ypač daug dėmesio skiriama jaunimo organizacijų ir mokyklų projektams. Nutarimai skelbiami departamento tinklalapyje www.tmid.lt

- Kokios permainos vyksta romų bendruomenėje? Kaip departamentas dirba su šia tautine grupe?

- Permainos vyksta. Svarbiausia, kad patys romai nori keistis. Tam gerą impulsą davė prieš trejus metus pradėtas įgyvendinti Europos bendrijos EQUAL projektas „Romų integracijos į darbo rinką mechanizmo sukūrimas ir išbandymas“. Į šį projektą aktyviai įsijungė romai – suaugę ir vaikai.

Veikia keliolika romų visuomeninių organizacijų, tiesa, ne visos aktyvios. Neseniai įsikūrė dar viena – „Ame roma“ Vilniaus mieste. Ji surengė Tarptautinės romų dienos minėjimą, nori organizuoti kompiuterinio raštingumo kursus, apskritai turi daug gražių planų.

Siekiant išsaugoti romų tapatumą bei mažinti socialinę atskirtį, užtikrinti jų integraciją į Lietuvos visuomenę bei skatinti visuomenės narių pasitikėjimą romais, kovo 26 d. Vyriausybė patvirtino departamento parengtą Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2008 – 2010 metų programą.

Programoje numatytos priemonės, kuriomis bus plėtojamas romų vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimas, stengiamasi įtraukti romus į darbo rinką, kaupiama informacija apie romų gyvenamąją aplinką. Be to, romai bus informuojami apie sveiką gyvenimo būdą, vykdoma narkomanijos ir teisės pažeidimų prevencija, stiprinamas romų gebėjimas patiems spręsti savo bendruomenės problemas, organizuojamas teisinis švietimas.

Kita dalis priemonių orientuota į

romų kalbos, tradicijų ir jų sukurto materialaus kultūros paveldo išsaugojimą bei tolerancijos propagavimą visuomenėje.

- Minėjote apie dėmesį jaunimui ir mokykloms. Neformaliame ugdyme svarbus vaidmuo tenka šeštadieninėms mokykloms. Ar jos populiarios?

- Šiuo metu yra 40 tautinių mažumų šeštadieninių mokyklų. Jas turi trylika tautinių bendrijų. Tai priklauso nuo poreikių. Daugėja, pavyzdžiui, rusų šeštadieninių mokyklų. Jos veikia Marijampolėje, Alytuje, Šilutėje, Kėdainiuose. Dėl objektyvių priežasčių mokyklos mokomąja rusų kalba savo laiku buvo uždarytos mažesniuose miestuose, todėl atsirado poreikis rusų tautybės vaikus supažindinti su savo tautos etnokultūra, tradicijomis šeštadieninėse mokyklose.

Kasmet departamentas kartu su Švietimo ir mokslo ministerija rengia šeštadieninių mokyklų mokytojų seminarus, išvykas į kitų šalių panašaus pobūdžio ugdymo įstaigas. Šeštadienines mokyklas taip pat remiame finansiškai. ■

P. Vaitiekūnas – už gatvių pavadinimus ir tautinių mažumų kalbomis

Užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas - už tai, kad greta lietuvių kalbos, vietovėse, kur gyvena tautinės mažumos, gatvių pavadinimai būtų rašomi lenkų, baltarusių ar rusų kalbomis.

„Aš labai džiaugčiausi, kad Lietuvoje, greta lietuvių kalbos, kur gyvena tautinės mažumos, gatvių užrašai būtų lenkų, baltarusių ar rusų kalbomis“, - interviu įtakingam Lenkijos dienraščiui „Rzeczpospolita“ sakė P.Vaitiekūnas.

Jis taip pat apgailestavo, kad „nepavyksta išspręsti Lietuvos lenkų pavardžių rašymo gimtąja kalba klausimo“ bei pabrėžė, kad „Lietuva, išskyrus Lenkiją, yra vienintelė pasaulyje šalis, kur lenkai gali gauti išsilavinimą visuose lygiuose - nuo pradinio iki aukštojo mokslo“.

„Vystosi Lietuvos ir Lenkijos strateginė partnerystė, sprendžiame svarbiausius klausimus, tarp jų - dėl atominės elektrinės statybos. Dėka to, pereiname nuo žodžių prie veiksmų realizuojant tikrai didžiulius uždavinius. Lietuviai ir lenkai suras kelią vieni kitus suprasti būtent šių svarbių uždavinių dėka, tačiau nei Lietuvos lenkai, nei Lenkijos lietuviai negali būti paaukoti ant strateginės partnerystės aukuro“, - dienraščiui kalbėjo ministras.

P.Vaitiekūnas yra paraginęs Seimą suderinti tarpusavy įstatymus, kurie skirtingai reglamentuoja tautinių mažumų kalbų vartojimą viešuosiuose užrašuose.

Seimo ratifikuota Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija numato galimybę tradiciškai gausiai tautinių mažumų gyvenamose teritorijose gatvių pavadinimus rašyti ir tautinės mažumos kalba. Tautinių mažumų įstatyme taip pat nurodyta, kad administraciniuose teritoriniuose vienetuose, kur kompaktiškai gyvena tautinė mažuma, informaciniai užrašai greta lietuvių kalbos gali būti ir tautinės mažumos kalba.

Tuo tarpu Valstybinės kalbos įstatymas nurodo, kad Lietuvoje viešieji užrašai yra rašomi valstybine, t.y. lietuvių kalba.

Šiuo metu Lietuvos teismai nagrinėja bylą dėl gatvių pavadinimų Vilniaus rajone, kuriame nemažą dalį gyventojų sudaro lenkų tautybės žmonės. Vyriausybės atstovas Vilniaus rajone paprašė teismo įpareigoti rajono vadovus pakeisti rusiškus ir lenkiškus gatvių pavadinimus Vilniaus rajone į lietuviškus.

Teismui priėmus teigiamą sprendimą, jį aukštesnės instancijos teismui apskundė Vilniaus rajono savivaldybė. ■

Markučiuose skambėjo A. Puškino eilės

Lietuvos rusų susirinkimas, A. Puškino literatūrinis muziejus ir Vilniaus Senamiesčio vidurinė mokykla surengė poezijos vakarą Markučiuose „A. Puškinas – mūsų amžininkas“. Į šventę atvyko mokyklų mokomosiomis lietuvių, lenkų, rusų kalbomis mokiniai, mokytojai, tėvai ne tik iš Vilniaus, bet ir iš Vilniaus rajono, Kauno, Joniškio ir kitų vietovių.

Bėga laikas, keičiasi kartos, tačiau Puškino genijaus saulė neblėsta. Jo eilės jaudina, įkvepia, žadina viltį, tikėjimą žmogumi. Tai liudijo ir šventėje skambėję įvairių poeto žanrų kūriniai: eilėraščiai, ištraukos iš poemų, pasakų.

Poezijos dienos metu skambėjo ir pačių mokinių sukurtos eilės, kurias skaitė jaunieji autoriai.

Kitąmet bus švenčiamas A. Puškino jubiliejus – sukaks 210 metų, kai gimė poetas. Šį Poezijos diena Markučiuose – pasiruošimo iškiliai datai dalis. ■

„Vilnius tapo mano namais,“ -
sako aktorė, dailininkė, pedagogė, knygų autorė, Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės „Svetlica“ pirmininkė Galina Kuzmina

Galinos Kuzminos gimtinė – senasis Rusijos miestas Ivanovas prie Volgos. Mergaitė mėgo vaidinti. Dar būdama moksleivė lankė teatrinę studiją prie Ivanovo srities dramos teatro. Ją baigusi, penkiolika metų dirbo Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos teatruose. 1960 m. likimas atvedė į Lietuvą. Vaidino Lietuvos rusų dramos teatre, baigė Vilniaus dailės mokyklą, vėliau – Valstybinį dailės institutą (dabar – Dailės akademija), daugelį metų dirba dailės mokytoja Vilniaus miesto vidurinėse mokyklose, dešimtus metus vadovauja Vaikų dailės studijai. G. Kuzminai suteikta mokytojo – eksperto kvalifikacija.

Aštuoniolika metų Galina vadovauja Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenei „Svetlica“.

G. Kuzmina, be kitų talentų, turi tapytojos talentą. Ji yra surengusi 20 autorinių parodų Vilniuje, o taip pat Lenkijoje, Čekijoje, Vokietijoje. Jos darbų yra įsigiję kolekcininkai Lietuvoje, Rusijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir kitose šalyse.

G. Kuzmina rašo. Jos knygos „Netalentingų vaikų nėra“, „Sakmė apie Igorio žygį“ Lietuvos mokslininkų, mokytojų ir mokinių kūryboje“ susilaukė palankaus skaitytojų ir specialistų įvertinimo. Parengta spaudai nauja knyga „Vaikai piešia Lietuvą“, kuri skiriama Lietuvos tūkstantmečiui.

Jonas RUMŠA

- Jūs daug metų vadovaujate Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenei „Svetlica“. Kaip galima apibūdinti jos veiklą, svarbesnius darbus?

- Lietuvos rusų kultūros ir švietimo bendruomenės kūrimosi pradžią reikia laikyti 1990-uosius metus. Pirmaisiais jos nariais buvo Vilniuje veikusios A. Puškino gimnazijos buvę mokiniai, daugiausia pensinio amžiaus žmonės. Jie rinkdavosi pabendrauti, prisiminti jaunystės dienas, pasidalinti mintimis apie šiuolaikinio gyvenimo problemas. Beveik ištisus metus kartą per mėnesį buvę gimnazistai rinkdavosi Spaudos rūmų valgykloje arba M. Dobužinskio vidurinėje mokykloje. Buvo klausomasi dainavimo, aktoriai skaitydavo eilėraščius, patys dalyviai rodydavo savo kūrybinius gebėjimus įvairiose srityse. Susirinkdavo apie šimtą žmonių. Tai buvo įvairių specialybių atstovai: pedagogai, gydytojai, muzikantai, kultūros darbuotojai, inžinieriai ir kt. Oficialios dalyvių registracijos nebuvo, viskas buvo daroma visuomeniniais pagrindais, remiantis žmonių entuziazmu ir siekiu bendrauti. Susitikimai vykdavo labai nuoširdžiai.

Apie 1991-1992 metus buvo nutarta įsteigti formalią rusų kultūros ir švietimo bendruomenę. Svarbiausi bendruomenės uždaviniai buvo atgaivinti ir išsaugoti rusų kultūrą, švietimą, puoselėti tradicijas, liaudies kultūrą, nepamiršti istorinių rusų tautos vertybių. Ir, svarbiausia, visa tai perduoti jaunajai kartai. Tai reiškia, kad reikia glaudžiai bendradarbiauti su švietimo ir kultūros įstaigomis, dalyvauti vaikų darželių, mokyklų ir gimnazijų renginiuose, organizuojamuose minėjimuose ir šventėse. Bendruomenės nariai įsipareigojo padėti organizuoti mokyklose kūrybinius ratelius, meno saviveiklos festivalius, rengti vaikų ir jaunimo piešimo parodas, organizuoti išvykas į į istorines ir kitas pažintiniu požiūriu reikšmingas vietas ir kt. Labai gražiai vykdavo meninio skaitymo konkursai, teatrinių kompozicijų pastatymai. Buvo stengiamasi atskleisti rusų rašytojų ir poetų kūrybos grožį.

1992 metais bendruomenė buvo oficialiai įregistruota. Taigi, šiuo metu mūsų „Svetlicai“ jau eina 18 – ieji metai.

- Kaip vertinate dabartinę rusų kultūros padėtį Lietuvoje? Ką turi daryti rusų diaspora, inteligentija, kad ji ne tik išliktų, bet ir stiprėtų, būtų labiau pastebima? Kokia turėtų būti rusų kultūros vieta Lietuvos kultūros kontekste? Ar tai, kas šiandien yra, Jus kaip kultūros atstovę, profesionalę tenkina?

- Atsakyti vienareikšmiškai į šį klausimą gana sunku. Galima teigti, kad šiuo metu rusų kultūra laikosi tvirtai, nors jai nėra lengva. Juk dabar, Europos Sąjungos sąlygomis, nelengva išsaugoti savo šaknis, papročius, tradicijas ir kartu prisitaikyti prie naujų iššūkių, Vakarų kultūros poveikio. Tai patiria visos diasporos ir net patys lietuviai. Vyresniojo ir vidutinio amžiaus žmonės daugiau laikosi savosios

kultūros, papročių, tradicijų. Tuo tarpu jaunimas jau kitoks. Jam svarbiau kompiuteris, internetas, televizorius, įvairūs kiti informaciniai šaltiniai. Jaunimas atitolsta nuo savo šaknų. Jis nežino ir nesistengia daugiau sužinoti apie liaudies kultūrą, dainas, šokius, tradicijas. Jauni žmonės nemėgsta

dainuoti liaudies dainų, šokti tautinių šokių, sunkiai organizuojasi į etnografinius kolektyvus. Globalinė kultūra skverbiasi visur, užvaldo jaunimo protus ir jausmus.

Aš kaip kultūros darbo profesionalė pergyvenu dėl ateities. Materialiniu požiūriu mes esame neturtingi. Rėmėjų mūsų veiklai trūksta. Tuo tarpu norint kultūrą palaikyti, įtvirtinti ir toliau plėsti, reikalingos lėšos. Reikėtų steigti daugiau bibliotekų (ir plėsti veikiančias), kuriose būtų galima gauti ne tik vadovėlių rusų kalba. Jose turėtų būti pakankamai rusų klasikų ir šiuolaikinių autorių kūrinių. Kūrybinių kolektyvų vadovams būtų tikslinga mokėti nuolatinį atlyginimą, kad jie galėtų dirbti su jaunimu sistemingai. Tuo tarpu šiam reikalui lėšų nėra. Reikėtų skirti lėšų ir kūrybinių kolektyvų išvykoms į savo istorinę tėvynę. Jaunimas galėtų parodyti savo saviveiklinę kūrybą, surengti koncertų, piešinių parodų ir kt. Būtų tikslinga išvykti ir į kitas šalis, kuriose yra rusų bendruomenės, pasidalinti darbo patirtimi.

- Kitais metais Vilnius taps Europos kultūros sostine. Kaip, Jūsų nuomone, renginiuose, programose turėtų būti atspindimas Vilniaus daugiakultūriškumas, ilgaamžės daugiatautiškumo tradicijos?

- Būtinai. Rusų kultūra Lietuvoje visais laikais reiškėsi labai brandžiai. Manau, kad ir šiuo metu, kai Lietuva švęs savo vardo paminėjimo tūkstantmetį ir kai Vilnius taps Europos kultūros sostine, rusų diaspora kartu su kitų tautinių bendrijų nariais įneš svarų indėlį, išreiškiant savo tautinės kultūros ypatumus. Numatomų priemonių programoje privalo būti atspindėtos ilgaamžės (nuo Gedimino laikų) daugianacionalinės Vilniaus kultūros ypatumai. Tai didelis Lietuvos turtas, atspindintis demokratiją ir toleranciją.

- Jūs daug metų dirbate dailės mokytoja, vadovaujate vaikų dailės studijai. Visuomenei, valstybei svarbu, koks jaunimas išeis iš mokyklos į savarankišką gyvenimą. Kokią įtaką asmenybės formavimui turi estetinis auklėjimas?

- Aš daug kartų savo straipsniuose ir knygose rašiau, kad jeigu mes per pamokas sugebėsime jaunimui įskiepyti tokias vertybes kaip tolerancija, savitarpio supratimas, meilė kūrybai, savo istorinei tėvynei, aplinkai, kurioje jis gyvena, tai šis mokyklinis jaunimas ir išėjęs į gyvenimą bus kūrybingas, gerbs savo šalies ir kitų tautų kultūrą, tradicijas, religines nuostatas ir kt. Nesvarbu, ar žmogus bus profesionalus dailininkas, muzikantas, šokėjas, dainininkas ar įmonės inžinierius, valstybinės įstaigos ar privačios firmos tarnautojas, ar paprastas darbininkas. Gėris ir grožis, tarpusavio bendravimas reikalingi visiems. Arina Radionovna nebuvo išsilavinusi moteris, tačiau savo gerumu, pasakomis, meile grožiui turėjo poveikį genialiajam poetui A. Puškinui.

Tačiau reikia, kad jaunas žmogus ne tik suprastų grožį, mokėtų jį vertinti, bet ir gerbtų savo tautos tradicijas, kultūrą. Pasigirsta balsų, kad galima žmonėms suteikti teisę patiems pasirinkti tautybę ne pagal tėvų ar vieno iš tėvų kilmę, bet pagal savo norą ar užgaidą. Kaip žiūrite į tai?

Labai svarbu, kad jaunas žmogus gerbtų savo tautos tradicijas, kultūrą. Bet taip pat svarbu, kad jis būtų tolerantiškas ir kitoms kultūroms. Pasaulis keičiasi. Šiuolaikinėje demokratinėje visuomenėje žmogus gali pasirinkti tautybę ne pagal tėvų ar vieno iš jų kilmę. Taip gali būti. Tačiau aš manau, kad nuo savęs niekur nepabėgsi. Prigimtis, genai neleis nutolti nuo savo kilmės.

- Ką turi ir gali padaryti mokykla, kad neatsitiktų tokių gėdingų

faktų, apie kuriuos šiemet plačiai rašė spauda: rasistinės eitynės Kovo 11-ąją su antirusiškais, antisemitiniais šūkiais, išpuoliai prieš kitos rasės atstovus ir pan.? Koks kultūros vaidmuo skiepijant toleranciją, pagarbą kitoms kultūroms, apskritai kitoniškumui?

- Mokykloje daug kas priklauso nuo direktoriaus, administracijos, mokytojų; koks jų išsilavinimas, vertybinės nuostatos – tokie ir jų auklėtiniai. Labai svarbus darbas su tėvais, o tėvų – su vaikais. Plačiai žinomos patarlės sako, kad „ką pasėsi, tą ir pjausi“, „obuolys nuo obels netoli nurieda“. Problema yra ta, kad mokyklose auklėtiniai žino tik savo teises, o apie pareigas nedaug tegalvoja. Tuo tarpu mokytojams kalbama tik apie jų pareigas, o apie mokytojų teises mažai kas užsimena. Demokratija – tai minties, iniciatyvos, kūrybos, dialogo laisvė, o ne betvarkė, kuomet kiekvienas gali daryti ką jis užsimano. Mokytojai ir tėvai turi siekti, kad vaikai užaugtų kultūringais žmonėmis, būtų tolerantiški kitos rasės, tautybės, religijos žmonėms. Su vaikais turi būti dirbama nuo pat kūdikystės, pirmiausia, namuose, o vėliau – vaikų darželiuose, mokyklose. Kultūra, tolerancija, pagarba kitokiems turi būti puoselėjama ir aukštosiose mokyklose, darbo kolektyvuose.

- Jūsų pačios gyvenimas, veikla – tai, sakyčiau, pavyzdys, kaip galima integruotis į kitos tautos kultūrą, dirbti jos labui, įgyti jos atstovų pripažinimą bei meilę ir kartu išsaugoti savo tautos kultūrą, ją kurti. Ar tai sudėtinga?

- Manęs gyvenimas niekada nelepino. Buvo karas, šaltis, badas. Buvo vaikų namai, kur teko patirti visko – ir džiaugsmo, ir ašarų. Vidurinė mokykla ir teatro studija, vėliau gastrolės Rusijoje ir Pabaltijo respublikose. Daug teko pamatyti, patirti, pergyventi. Vėliau Vilnius tapo mano namais. Čia dirbau Rusų dramos teatre, lankiau Meno mokyklą, baigiau Dailės institutą (dabar – Dailės akademija). Po to prasidėjo mano pedagoginė veikla. Daug ko Lietuvoje išmokau, pamilau jos žmones, gamtos grožį. Tolerancija kitoms kultūroms, tautybėms manyje buvo įskiepyta iš pat kūdikystės, nes vaikų namuose buvo daugelio tautybių vaikai. Nieko niekada neskriaudžiau, pati irgi nebuvau skriaudžiama. Jokių nuoskaudų niekam neturiu. Nors kartais būdavo labai sunku. Tėvas žuvo kare, motina liko našlė su trimis mažais vaikais. Pokario metais visko trūko. Sočiai pavalgyti aš galėjau tik gyvendama Vilniuje. Dirbti pradėjau turėdama vos trylika metų. Tačiau visą laiką manyje išliko noras siekti mokslo, gėrio ir grožio. Tai stengiuosi įskiepyti ir savo mokiniams. ■

Įvairiais renginiais ir akcijomis Lietuvoje pažymėta Savaitė prieš rasinę diskriminaciją

Šių metų Savaitės prieš rasinę diskriminaciją programos pagrindiniai akcentai – įvairių jaunimo grupių įtraukimas į Savaitės renginius bei švietimas rasinės diskriminacijos tema.

Pasaulis prieš rasizmą

Jungtinės Tautos kovo 21-ąją paskelbė rasinės diskriminacijos panaikinimo diena. Ši diena pasirinkta prisimenant 1960 metais Pietų Afrikoje vykusios taikios demonstracijos prieš apartheidą dalyvių žudynes.

Kovo 18 – 27 d. visose Europos šalyse vyksta renginiai prieš rasizmą, propaguojantys lygias galimybes visų rasių žmonėms. Jų iniciatorius – UNITED – didžiausias antirasistinių nevyriausybinių organizacijų tinklas, vienijantis apie 560 organizacijų iš 49 Europos šalių.

Lietuvai – aktualu.

Kova prieš rasizmą, jo propagandą aktuali visoms šalims, taip pat ir Lietuvai. Pastarųjų metų ir mėnesių įvykiai verčia rimtai tuo susirūpinti. Gausėja informacijos apie diskriminacijos bei rasizmo apraiškas Lietuvoje. Išaugo nepalankumas musulmonams bei pabėgėliams. Viena tradicinių šalies mažumų – romai – išlieka labiausiai nemėgiama tautine grupe.

Įžūlus rasistinis išpuolis įvyko šiemet Vilniuje, švenčiant Kovo 11-ąją – Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną.Po iškilmingo minėjimo sostinės Katedros aikštėje maždaug du šimtai skustagalvių, skanduodami tautinę neapykantą kurstančius šūkius, pražygiavo Gedimino prospektu. Jaunuoliai nešėsi stilizuotomis svastikomis ir kaukole išpaišytą

vėliavą, taip pat valstybines Lietuvos ir Latvijos vėliavas. Šią internetinėje žiniasklaidoje paskelbtą informaciją lydėjo daugybė nacionalistinių, rasistinių komentarų.

Vienijamos visų pastangos

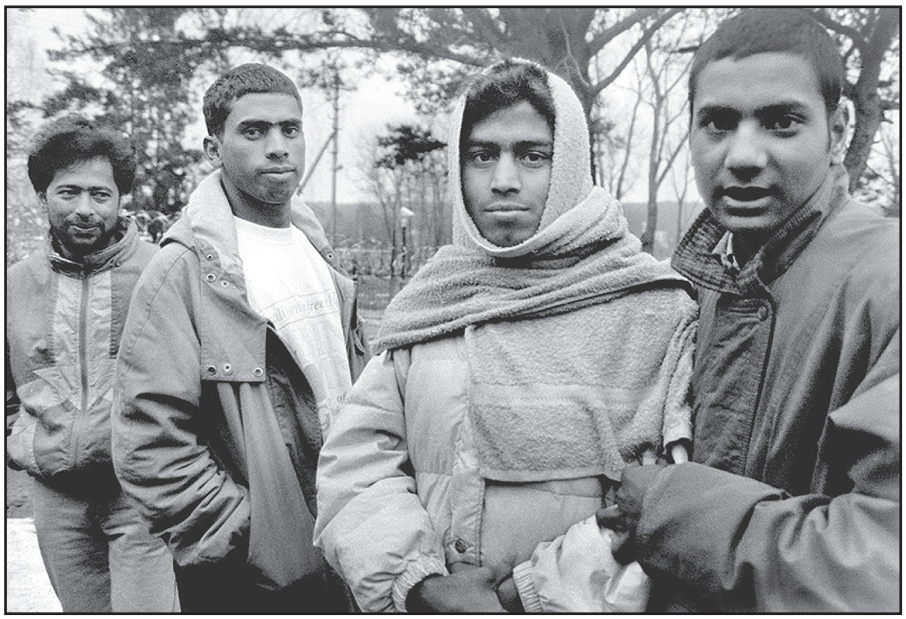
Šiemet jau trečius metus iš eilės Lietuvoje organizuojami renginiai, skirti Savaitei prieš rasinę diskriminaciją. Kasmet jos akcijose dalyvauja vis daugiau valstybinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų, visuomenės veikėjų.

Šiais metais renginius organizavo Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kartu su Europos Tarybos kompanija „Visi skirtingi – visi lygūs“, Žmogaus teisių stebėjimo institutu, Tarptautine komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus padaliniu – Tolerancijos centru, Romų visuomenės centru, Europos studentų teisininkų asociacijos Lietuvos nacionalinės grupės Vilniaus filialu (ELSA Vilnius).

Fotografijų parodos

Mados ir stiliaus centro „Europa“ (Konstitucijos pr. 7A, Vilniuje) trečiame aukšte veikė fotografijų paroda „Kita kultūra: ieškojimai ir atradimai“. Tai keturių fotomenininkų – Giedrės Valtaitės, Gintaro Česonio, Gvido Kovėros ir Juozo Kamensko – fotografijų kalba pateiktas pasakojimas apie Lietuvoje gyvenančius žydus, romus, armėnus ir totorius, jų kultūrą, papročius ir tradicijas.

Skirtingų tautų atstovus fiksavę menininkai – Giedrė Valtaitė (romai), Gintaras Česonis (totoriai), Gvidas Kovėra (armėnai) ir Juozas Kamenskas (žydai) – žiūrovui atveria gana dažnai mūsų nepastebimų ar ignoruojamų kitataučių namų ar privačių erdvių duris. Stebėdami įvairaus amžiaus žmonių intymioje aplinkoje gyvenimą, fotografai randa jį įvairiabriaunį: su paprastais kasdieniais darbais, religiniais papročiais, šventiniais ritualais ar kur kas sunkiau pastebimais tarpusavio santykių ypatumais.

Pabėgėliai Pabradės pabėgėlių centre.

Vytauto Daraškevičiaus nuotr.

Tautinių mažumų fotografijų parodoje pagrindiniais, svertiniais aspektais iškyla daugiakultūrės visuomenės vertybės. Menotyrininkės Dalios Šivickaitės nuomone, išraiškinga vaizdo kalba atkreipia žiūrovų dėmesį į greta esančią turtingą tautinių mažumų kultūrą, papročius ir tradicijas.

Projektas parengtas Tautinių mažumų ir išeivijos departamento kartu su Kauno įvairių tautų kultūrų centru iniciatyva.

Tuo tarpu Romų visuomenės centre veikė Lietuvos romų fotografijų paroda „Mūsų adresas – Dariaus ir Girėno 185, Vilnius“. Tai Kirtimų romų gyvenvietės adresas, kuriuo ir pavadinta ši paroda.

Vilniaus mieste ir apylinkėse gyvena apie 800 romų tautybės žmonių. Daugiau kaip pusė jų įsikūrę romų gyvenvietėje Kirtimuose.

Nuotraukose sustabdytos žmonių, gyvenančių šalia mūsų, džiaugsmo ir liūdesio akimirkos.

Fotografijų autoriai: Jurijus Antonovas, Vladimiras Novikovas, Daiva Drazdauskienė, Dalia Subatavičienė ir kiti, kaip teigia parodos rengėjai, Romų visuomenės centro draugai.

Genocidas vykdomas šiandien

Waging Peace organizacija, kovojanti prieš genocidą ir žmogaus teisių pažeidimus visame pasaulyje, Tolerancijos centre Vilniuje pristatė Sudano Darfūro regiono vaikų piešinių parodą.

Nuo 2003 m. čia tebesitęsiantis kruvinas konfliktas privertė daugiau nei du milijonus darfūriečių trauktis į pabėgėlių stovyklas. Apie pusšimtis vaikų piešinių, surinkti Waging Peace organizacijos, liudija, kad oficiali Sudano valdžia, palaikanti gerus santykius su ginkluotomis grupuotėmis, kaltinamomis etniniu juodaodžių afrikiečių „valymu“, ne tik nepadeda stabilizuoti padėties šalyje, bet ir prisideda prie kruvinų išpuolių. ■

Tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis Kaune

Inga ZINKEVIČIŪTĖ
Kauno įvairių tautų kultūrų centro projektų vadovė

Kasmet – vis kitame mieste

Antrąjį birželio savaitgalį Kaune įvairiomis kalbomis klegėjo VII Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklėlių festivalio dalyvių būrys. Prieš šešerius metus Vilniuje pradėtas rengti festivalis sumanytas, siekiant aktyvinti Lietuvos sekmadieninių (šeštadieninių) mokyklų veiklą, stiprinti jų ryšius tarpusavyje ir su kitomis kultūros bei jaunimo organizacijomis. Nuo 2007 m. jį nuspręsta rengti vis kitame mieste. Dvi dienas vykstantį ir visas Lietuvos sekmadienines mokyklas jungiantį festivalį globoja Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Švietimo ir mokslo ministerija, Kauno miesto savivaldybė. Kaune festivalį organizavo Kauno įvairių tautų kultūrų centras.

Programos atspindėjo visų metų mokyklėlių darbo vaisius – buvo matyti, jog vaikai gražiai šneka savo tėvų gimtąja kalba, žino tautos istoriją, yra susipažinę su tautos papročiais ir tradicijomis. Tai įvertino ir festivalio dalyviams dėkojo Kauno miesto mero pavaduotojas Kazimieras Kuzminskas, miesto savivaldybės Administracijos direktorius Vygantas Gudėnas, Švietimo ir mokslo ministerijos vyr. specialistė Ona Čepulėnienė, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento vyresn. specialistė Anastasija Ismailova.

Atgijo tautų mitai ir legendos

Pagrindiniame festivalio koncerte „Girstučio“ kultūros ir sporto centre Kaune dvylika tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų pristatė tautos mitologiją atspindinčias menines programas. Armėnų, rusų, ukrainiečių, vokiečių, totorių, lenkų, čečėnų ir latvių kalbomis vaikai pasakojo savo tautos mitus, vaidino pasakas ir sakmes, dainavo tautos praeitį menančias dainas ir šoko tradicinius šokius.

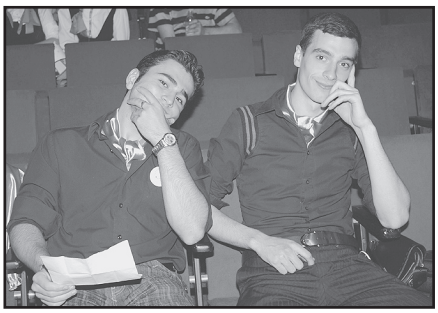
Net 8 mokyklos savo tautos kultūros paveldui atskleisti pasirinko trumpus vaidinimus. Spalvingos dekoracijos, jaunųjų aktorių kostiumai bei įdomios programos žiūrovams leido mintimis pakeliauti po pasaulį ir kartu su Vilniaus totorių sekmadienine mokykla apsilankyti XIII amžiaus Krymo pusiasalyje, Kėdainių rusų sekmadieninės mokyklos dėka pakilti į Uralo kalnų viršūnes susitikti su Ugnine gyvate, o paparčio žiedo Lenkijoje ieškoti padedant jauniesiems Turmanto lenkų sekmadieninės mokyklos „Usmiech“ auklėtiniams. Su savo tautos pasakų veikėjo Spridičio legendiniais žygiais supažindino Joniškio latvių draugijos „Avots“ sekmadieninė mokykla, mitą apie Dievo ir žmonių derybas sekė Jonavos ukrainiečiai, o Alytaus ir Marijampolės rusų mokyklos įsimintinai pristatė žinomų rusų pasakų inscenizacijas.

Kitų mokyklų vaidinimus savo tautų dainomis ir šokiais paįvairino Kauno vokiečių kultūros draugijos sekmadieninė ir Ruklos čečėnų kalbos ir kultūros mokykla. Žiūrovus taip pat sužavėjo Kauno armėnų sekmadieninės mokyklos atliekamos dainos bei ugnies fakelų apsuptyje sušoktas tradicinis armėnų moterų

Ingridos Veliutės nuotraukos

karo šokis. Į sekmadieninių mokyklėlių būrį įsiliejo Kauno totorių bendruomenės vaikų ir jaunimo folkloro ansamblis „Leisan“, koncerte pristatęs keletą tradicinių šokių ir dainų.

Festivalyje –
ir „kūrybinės dirbtuvės“

Pirmąją dieną festivalio dalyviai bei svečiai ne tik stebėjo įdomų koncertą, bet ir dalyvavo A. Martinaičio mokyklos dailės mokytojų organizuotose „kūrybinėse dirbtuvėse“. Vaikai mielai piešė pasaulio tautų mitinę dievybę „Saulę“, pynė rekordinio ilgio gyvatę „Gorgonę“, spalvomis gaivino amžinybės paukštį „Feniksą“, savo tautiniais simboliais margino neįprasto dydžio kiaušinius ir pan. Vakarop su tradiciniais įvairių tautų instrumentais vaikus ir jaunimą pažindino vietinė Kauno jaunimo muzikos grupė, o vėliau visi norintieji buvo kviečiami kartu kurti muzikines improvizacijas.

Antrąją dieną –
pažintis su kraštu

Antroji festivalio diena tradiciškai buvo skirta dalyvių pažinčiai su žymiomis krašto vietovėmis. Sekmadieninių mokyklų auklėtiniai plaukdami laivu grožėjosi Kauno marių regioninio parko kraštovaizdžiu, klausėsi pasakojimų apie baroko perlą – Pažaislio vienuolyno architektūrinį ansamblį, smalsiai tyrinėjo pakrantėse

TAUTINIŲ MAŽUMŲ SEKMADIENINIŲ MOKYKLŲ
2008
FESTIVALIS

stūksančius piliakalnius, o Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse domėjosi senojo lietuviško kaimo etnografija. ■

Baltarusių klubas „Siabryna“ šventė jubiliejų

Sostinės rotušėje baltarusių klubas „Siabryna“ šventė savo 20-ties metų jubiliejų.

Per tą laiką klubas suruošė daugybę koncertų savo šalyje ir užsienyje, dalyvavo tarptautiniuose festivaliuose, populiarindamas baltarusišką dainą.

Prisiminimais pasidalijo pirmasis klubo vadovas Valentinas Stechas, viena pirmųjų jo dalyvių Leokadija Miloš. Žiūrovai šiltai sutiko pirmąsias choristes. Joms buvo įteikti Garbės raštai.

Jubiliejaus proga surengtame koncerte pasirodė vokalinis ansamblis „Siabryna“. Dabar jame dainuoja Vilniaus P. Skorinos vidurinės mokyklos mokytojai. Dainavo vaikų vokaliniai ansambliai „Linelis“ ir „Vieversėliai“, kuriems vadovauja Valentina Kovalčiuk. Menine programa jubiliatą pasveikino vokalinis ansamblis „Radimiči“ iš Minsko.

„Siabrynos“ klubą sveikino gausūs vakaro svečiai – valstybinių institucijų, baltarusiškų organizacijų iš įvairių Lietuvos miestų, Baltarusijos atstovai. ■

Koncertuoja klubo „Siabryna” ansamblis

„Siabrynos” klubo nuotr.

Trakų istorijos muziejaus paroda „Karaimai Lietuvoje“ keliauja po Lenkiją

Irena SENULIENĖ
Trakų istorijos muziejaus
vyr. fondų saugotoja

Birželio 26 d. Lenkijos Olštyno Varmijos ir Mozūrų muziejuje atidaryta Trakų istorijos muziejaus parengta kilnojamoji paroda „Karaimai Lietuvoje“. Ji veiks iki rugpjūčio.

Parodoje eksponuojama pusantro šimto eksponatų iš karaimikos rinkinio. Ji supažindina lankytojus su mažiausios Lietuvoje tautinės mažumos – karaimų – istorija, kultūra, religija.

Kilnojamojoje parodoje – tiktai nedidelė dalis šios tematikos eksponatų. Trakų istorijos muziejus karaimikos rinkinyje iš viso yra sukaupęs per pusantro tūkstančio eksponatų.

Supažindinti kaimyninės šalies, kurioje taip pat yra negausi karaimų bendruomenė, gyventojus su šia tautine grupe – vienerių metų Trakų istorijos muziejaus projektas, prie kurio prisijungė ir Lenkijos muziejai.

Nuo praėjusių metų lapkričio mėnesio iki šių metų sausio kilnojamoji paroda veikė Slupsko, vėliau – Gdansko nacionaliniame muziejuose.

Iš Olštyno Varmijos ir Mozūrų paroda bus perkelta į Torunės etnografijos muziejų. O metams baigiantis bus pargabenta į Trakus. ■

Iš kairės: Trakų istorijos muziejaus direktorius Virgilijus Poviliūnas, muziejaus Karaimikos skyriaus vedėja Alvyra Zagreckaitė, vyr. fondų saugotoja Irena Senulienė ir restauratorė Virginija Aleksandravičienė Slupsko muziejuje atidarant parodą „Karaimai Lietuvoje“.
Trakų istorijos muziejaus nuotr.

Vilniaus universitete atidarytas Latvistikos kabinetas

Kovo 28 d. Vilniaus universiteto (VU) Filologijos fakultete atidarytas Latvistikos kabinetas.

Į iškilmes atvyko svečių iš Latvijos, Rusijos, Lenkijos, Švedijos ir Vokietijos, Lietuvos valstybinių institucijų, Lietuvos latvių draugijos atstovai.

Latvijos ir Lietuvos istorinius bei šiuolaikinius ryšius svarstė profesorius Zenonas Butkus ir Latvijos ambasadorius Lietuvoje Hardijs Baumanis. Apie latvistikos istoriją Vilniaus universitete pasakojo akademikas Zigmas Zinkevičius, profesoriai Albertas Rosinas, Algirdas Sabaliauskas.

Filologijos fakulteto dekanas doc. dr. Antanas Smetona pažymėjo, kad Latvistikos kabinetas bus atviras Lietuvos latvių draugijai, kuri čia galės rengti kultūros renginius.

Lietuvos latvių draugijos pirmininkė Gunta Rone sakė, kad Latvistikos kabineto atidarymas Vilniaus universitete – labai svarbus įvykis. „Mes džiaugiamės, jog galėsime bendrauti su akademiniu jaunimu, universiteto profesūra, organizuoti savo renginius. Manau, kad mūsų draugijos veikla labai praturtės,“ – teigė G. Rone.

VU Filologijos fakultete latvių kalba dėstoma nuo 1946 metų. Anksčiau ji buvo studijuojama Baltistikos katedroje, dabar planuojama atskirai dėstyti latvių kalbą, literatūrą ir kultūrą.

VU Filologijos fakultete jau veikia suomių, vengrų, rusų, estų, italų, turkų kalbų kabinetai. ■

Paminėta Graikijos nacionalinė šventė

Agėlina EMINOVA
Lietuvos graikų draugijos
„Patrida“ pirmininkė

Gegužės 25 d. Tautinių bendrijų namų svetainėje Lietuvos graikų draugija „Patrida“ paminėjo Graikijos nacionalinę šventę – Nepriklausomybės dieną.

Tą dieną prieš 187 metus prasidėjo graikų tautos nacionalinis – išsivaduojamasis sukilimas prieš turkų priespaudą. Patyrusi mirtį nešusio ir viską nusiaubusio karo baisumus (nuo 1821 m. iki 1829 m. šalies gyventojų skaičius sumažėjo 20-čia procentų, žuvo kas penktas graikas), tauta tapo laisva.

Vakare kalbėjo Graikijos ambasados Lietuvoje atašė S. Milonakis, kuris perskaitė Graikijos prezidento Karoloso Papuliaso ir užsienio reikalų viceministro Teodoroso P. Kasimiso sveikinimą graikų diasporai.

Šventei skirto koncerto metu graikų dainas, kurioms pritarė visa salė, atliko ansamblis „Patrida“, vadovaujamas Tamaros Blažienės.

Po to vaikai – konkurso „Dėl ko aš myliu Graikiją“ – Diana Džavachidis, Paulius Azguridis ir Tomas Liaskovskis – skaitė savo puikius kūrinėlius.

Savo istorinę tėvynę „Patridos“ vaikai žino ne tik iš knygų ir kinofilmų. Per paskutinius devynerius metus 5 – 9 vaikų grupės kasmet vyksta į tarptautines vaikų stovyklas, kurias finansuoja Užsienio elinizmo sekretoriatas prie Graikijos užsienio reikalų ministerijos. Šių metų rugpjūčio mėnesį mažieji graikai iš Lietuvos vėl ilsėsis ant jūros kranto netoli Salonikų. Ne vieną kartą tokiose išvykose istorinėn tėvynėn dalyvavo pensininkai ir jaunimas. Pavyzdžiui, pernai Frakijoje (Rytų Graikija) pabuvojo trylika jaunuolių. Graikijos URM vykdoma programa „Svetingumas“ ir skiriama užsienio tėvynainiams puiki tuo, kad į ją įeina ne tik poilsis, bet ir istorinių vietų lankymas, pažintis su šalies kultūra, papročiais, kalba.

Lietuvos graikų draugija „Patrida“ vienija apie 130 žmonių (pagal oficialią statistiką, Lietuvoje iš viso gyvena 176 graikų tautybės asmenys). Tačiau nežiūrint to, kad yra maža, draugija, Graikijos Respublikos ambasadai Lietuvoje padedant, yra aktyvi. Ji bendradarbiauja su tarptautinėmis graikų organizacijomis, penkerius metus leido laikraštį „Patrida“, studijuoja ir propaguoja Lietuvoje graikų kultūrą, įkūrė graikų dainos ansamblį.

Graikų kalbos šeštadieninės mokyklos, įkurtos 1996 m., pagrindu po ketverių metų buvo įsteigtas Graikų kalbos centras, kuris dabar sėkmingai veikia prie Kultūros centro „Vilnius – Pirėjas“. Čia graikų kalbos pagal programas ir vadovėlius, gautus iš Graikijos, gali mokytis ne tik graikai, bet ir bet kurios kitos tautybės, bet kokios tikybos ir bet kokio amžiaus žmonės.

Mūsų organizacija tradiciškai rengia vakarus, viktorinas, ekskursijas, pažymi ne tik nacionalines šventes, bet ir atminimo datas. Pavyzdžiui, gegužės 19 d., Pontijos graikų genocido aukų atminimo dieną, „Patridos“ draugijos nariai Piatnickaja cerkvėje dalyvavo pamaldose, skirtose visiems graikams, žuvusiems nuo turkų Frakijoje ir Mažojoje Azijoje 1915 – 1923 m., atminti.

„Patrida“ turi daug planų. Kviečiame graikus, gyvenančius Lietuvoje, prisijungti prie mūsų veiklos. ■

„Patridos“ draugijos nariai Graikijos nepriklausomybės dieną Tautinių bendrijų namuose. Pirmas iš kairės – Graikijos ambasados Lietuvoje atašė Spiriolonas Milonakis. A. Eminovos nuotr.

Azerbaidžano nacionalinė šventė – Respublikos diena

Gegužės 28-oji – Azerbaidžano nacionalinė šventė – Respublikos diena. Šiemet sukanka 90 metų, kai buvo paskelbta Azerbaidžano nepriklausomybė. Tautinių bendrijų namuose šią datą iškilmingai paminėjo Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija.

Renginyje dalyvavo bendrijos nariai, valstybinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų, kitų tautinių bendruomenių atstovai, šios Pietų Kaukazo šalies bičiuliai.

Lietuvos azerbaidžaniečių bendriją sveikino Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius Antanas Petrauskas, Seimo pirmininko pavaduotojas Gintaras Steponavičius, Seimo Užsienio reikalų komiteto narys Emanuelis Zingeris, Vilniaus apskrities viršininko pavaduotojas Artūras Melianas, Azerbaidžano ambasadorė Lietuvoje Naira Šachtachtinskaja.

„Lygiai prieš devyniasdešimt metų Azerbaidžanas XX a. pirmą kartą kreipėsi į pasaulį savo balsu ir įkūrė nacionalinę valstybę,- pradėdamas minėjimą kalbėjo Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevas. – Mums Gegužės 28-oji tokia pat brangi šventė kaip lietuviams Vasario 16-oji. Mes turime kuo didžiuotis. Azerbaidžano Demokratinė Respublika buvo pirmoji demokratinė valstybė musulmoniškuose kraštuose ir apskritai Rytuose“.

Vakaro metu skambėjo azerbaidžaniečių muzikos, dainų melodijos, Vilniaus B. Dvariono muzikos mokyklos auklėtinių atliekami kūriniai. Aktorius T. Vaisieta skaitė rašytojo V. Krėvės-Mickevičiaus kūrinių apie Azerbaidžaną ištraukas, buvo rodomi videofilmai apie šios Pietų Kaukazo šalies istoriją, architektūrą, meną.

Azerbaidžano turtas – nafta, kuri buvo rasta čia 1873 m. ir nuo to laiko pradėta jos gavyba, besitęsianti jau antrą šimtmetį.

Sudėtinga politinė situacija šiame regione susiklostė 1917 - 18 m. Tada čia buvo rusai, vėliau turkai, anglai.

1918 m. Azerbaidžanas pasiskelbė nepriklausoma Azerbaidžano Demokratine Respublika. Azerbaidžano Respublikos delegacija dalyvavo Paryžiaus taikos konferencijoje, kurioje 1920 m. sausio 11 d. Azerbaidžanas buvo pripažintas nepriklausoma valstybe. Tačiau Raudonoji armija 1920 m. balandžio mėn. užėmė Baku, o netrukus įsigalėjo visame Azerbaidžane. Tiktai žlugus Sovietų Sąjungai Azerbaidžanas atgavo nepriklausomybę.

Lietuvos ir Azerbaidžano diplomatiniai ryšiai buvo užmegzti *de facto* 1918 m. liepos 23 d., kai Lietuvos

Lietuvos azerbaidžaniecių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevas yra didelis Azerbaidžano istorijos žinovas
Viliaus Mikulėno nuotr.

Valstybės Taryba atstovu Kaukazo valstybėms paskyrė matematiką, teisininką, publicistą Praną Dailidę.

Šiandien mūsų šalis sieja draugiški santykiai, plečiasi ekonominiai, kultūriniai ryšiai. ■

Bendradarbiaus universitetas ir muziejus

Balandžio pirmomis dienomis Vilniaus pedagoginio universiteto Slavistikos fakultetas ir Literatūrinis A. Puškino muziejus Vilniuje pasirašė ilgalaikio bendradarbiavimo sutartį Pasirašant sutartį, fakulteto dekanas doc. dr. Gintautas Kundrotas ir muziejaus direktorė Tatjana Michniova pažymėjo, kad ši sutartis sudarys galimybę geriau panaudoti muziejaus archyvuose saugomą medžiagą mokslinėje praktikoje ir padės studentams įgyti darbo archyvuose ir muziejuose įgūdžių. ■

Paminėjo Graikijos nepriklausomybės dieną

Kovo 25 d. Vilniuje Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos“ ir Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacija paminėjo Graikijos nepriklausomybės dieną. Į šventinį vakarą susirinko apie 70 graikų kilmės asmenų, daugelis atvyko su šeimomis, vaikais. Buvo ir svečių: kitų tautinių bendrijų, miesto Tarybos atstovai, verslininkas iš Graikijos.

Graikų dainos, šokiai, muzika skambėjo visą vakarą. Jo dalyvius maloniai nustebino saviveiklinio teatro pasirodymas.

„Graikijos nepriklausomybės dieną švenčiame kasmet nuo1991 metų, - sako Graikų bendruomenės pirmininkas Georgijus Macukatovas. – Lietuvoje mūsų nedaug. Priskaičiuojame apie du šimtus šeimų. Graikų kilmės žmonės daugiausia gyvena mišriose šeimose“.

Oficialiai yra užregistruotos devynios graikų visuomeninės organizacijos. Tarp jų tokios kaip graikų stačiatikių švietimo draugija „Konstantinopolis“, jaunimo draugija „Argo“, sporto sąjunga „Olimpija“ ir kt. Be Vilniaus, viena graikų bendrija veikia Klaipėdoje.

„Kasmet mūsų bendruomenė parengia ir įgyvendina 10 – 12 kultūros ir švietimo projektų, - teigia G. Macukatovas. – Vienas iš jų – Graikijos nepriklausomybės dienos minėjimas. Taip pat organizuojame seminarus, konferencijas, apvalius stalus, svarstome kalbos, kultūros, istorijos, jaunimo, bendruomenės ateities klausimus“. ■

KRONIKA

***

Vasario – balandžio mėnesiais Tautinių bendrijų namuose vyko vokiečių kalbos kursai, kuriuos surengė Vilniaus vokiečių bendruomenė. Kursus finansavo Vilniaus Gėtės institutas. Tiesa, simbolinį mokestį – po vieną litą už vieną akademinę valandą turėjo apmokėti ir patys klausytojai.

Pagal vokiečių kalbos mokėjimo lygį buvo sudarytos dvi grupės: pradedantiems ir toliau pažengusiems.

***

Kovo 26 – balandžio 11 dienomis Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salėje (Šv. Jono g. 11, Vilnius) veikė gyvenančio Lietuvoje armėnų dailininko Armeno Babajano paveikslų paroda „Kuris ateina“.

Gimęs Armėnijoje, A. Babajanas pastaruosius septynerius metus kartu su šeima gyvena Lietuvoje, kur jo kūryba yra labai populiari. „Armenas Babajanas – Dievo apdovanotas dailininkas. Jo kūriniams būdingas dramatizmas, tėvynės ilgesys, vilties gaida“, - sako dailėtyrininkė dr. Nijolė Tumėnienė.

Šioje parodoje A. Babajanas eksponavo dailės kūrinius dvasinių ieškojimų, istorijos, religijos temomis.

***

Balandžio 4 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje vyko diskusija, kurioje buvo aptarti dvikalbio ugdymo klausimai.

Renginio dalyviams ministerijos Bendrojo ugdymo departamento direktorius Arūnas Plikšnys pristatė Pagrindinio ugdymo ir brandos egzaminų raidos 2008 – 2012 metais gairių nuostatas bei tarptautinių tyrimų rezultatus.

Diskusijos metu kalbėta apie Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategijos nuostatas dėl sąlygų tautinių mažumų atstovams mokytis valstybinės kalbos ir išsaugoti gimtąją kalbą, buvo nagrinėjamos Europos Komisijos ir Lietuvos kalbų mokymo politikos rekomendacijos daugiakalbystei plėtoti, aptartas dvikalbis ugdymas Europos Sąjungos šalyse bei kalbų mokėjimo svarba dalyvaujant darbo rinkoje.

Savo nuomonę apie dvikalbį mokymą išsakė mokinių, mokytojų, savivaldybių švietimo padalinių, visuomeninių organizacijų atstovai.

Renginyje dalyvavo ir kalbėjo Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus pavaduotojas Stanislav Vidtmann.

***

Balandžio 24-25 d. Lietuvoje lankęsis Europos Parlamento pirmininkas Hansas-Gertas Poteringas susitiko su Lietuvos lenkų bendruomenės atstovais.

Susitikimo metu buvo aptarti švietimo, tautinių mažumų kalbų vartojimo viešajame gyvenime ir viešųjų užrašų tautinių mažumų kalbomis, žemės grąžinimo klausimai.

Europos Parlamento pirmininkas pareiškė susirūpinęs dėl to, kad praėjus ketveriems metams po to, kai Lietuva įstojo į Europos Sąjungą, padėtis dėl tautinių mažumų teisių ne tik nepagerėjo, bet ir mėginama, jo nuomone, šias teises siaurinti.

***

Balandžio 29 – 30 d. įvyko Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės surengtas seminaras „Lietuvos rusų tautinio tapatumo ir tradicijų puoselėjimas: dabartis ir perspektyvos“. Jame dalyvavo apie 70 žmonių, atstovaujančių skaitlingoms rusų visuomeninėms organizacijoms.

Seminare buvo svarstomos aktualios Lietuvos rusų bendruomenės problemos: švietimo gimtąja kalba padėtis, rusų kultūros, kalbos, tradicijų išsaugojimas mūsų šalyje.

Daugelis renginio dalyvių teigė, kad rusų bendruomenei būtina susivienyti, pribrendusias problemas spręsti ne atskirų aktyvistų ar organizacijų pastangomis, o visos diasporos jėgomis.

***

Gegužės 8 d. Tautinių bendrijų namuose buvo surengtas koncertas, skirtas Lietuvos nusipelniusios artistės Elenos Čiudakovos atminimui. Jame dalyvavo Jelizaveta Kucharskaja (sopranas), Tomas Vaitkus (tenoras), Vitalijus Neugasimovas (tenoras), Lija Neugasimova (fortepionas). Koncertą vedė Julija Budaj.

Koncerto dalyviai atliko arijas iš operų, romansus, liaudies kūrinius.

Elena Čiudakova gimė 1925 m. gegužės 1 d. Rusijoje, Briansko mieste. 1952 m. baigė Lietuvos valstybinę konservatoriją ir buvo pakviesta dainuoti Lietuvos operos ir baleto teatre. Čia E. Čiudakova sukūrė žymiausius savo vaidmenis: Violetos (G. Verdi „Traviata“), Marfos (N. Rimskio-Korsakovo „Caro sužadėtinė“), Rozinos (G. Rosini „Sevilijos kirpėjas“), Džildos (G. Verdi „Rigoletas“), Aukselės (V. Klovos „Vaiva“) ir kt. Dainininkė koncertavo Suomijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, JAV, Brazilijoje, Australijoje.

E. Čiudakova mirė 1973 m. balandžio 7 d.

***

Gegužės 21 d. Tautinių bendrijų namuose lankėsi Rusijos Dūmos deputatė, Tarpparlamentinių ryšių su Lietuva koordinatorė Gulnara Sergejeva.

G. Sergejeva susitiko su Lietuvos rusų ir Lietuvos totorių bendruomenių atstovais. Susitikimo metu buvo aptarti šių bendruomenių kultūros, švietimo, kalbos, informacijos sklaidos ir kiti klausimai.

G. Sergejeva – Kazanės totorė, baigusi Kazanės valstybinio universiteto Teisės fakultetą, ilgą laiką Tatarstano sostinėje dirbo advokate. Rusijos Dūmos deputate išrinkta per paskutinius rinkimus.

***

Gegužės 27 d. Vilniuje, S. Daukanto aikštėje vyko pilietinė muzikinė jaunimo akcija „Mes draugai“. Jos tikslas – parodyti, kad esame atviri kitoms kultūroms, kad norime gyventi draugiškai su savo kaimynais, bendraamžiais ir bičiuliais, nesvarbu kokios tautybės jie būtų.

Koncerte dalyvavo lietuvių, lenkų, rusų, romų, žydų tautiniai meno ansambliai.

Dainininkai Liuba Nazarenko ir Andrius Mamontovas atliko pamėgtus klausytojų kūrinius, kvietė visus būti tolerantiškais, gerbti kitas kultūras ir jų atstovus.

Apsilankęs S. Daukanto aikštėje Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus pasveikino jaunimą, įsitraukusį į toleranciją ir sugyvenimą skatinančią akciją.

Akciją surengė penkiolika moksleivių ir jaunimo organizacijų. Organizatoriai žada, kad šis renginys – ne paskutinis. Projektų, skirtų įvairių kultūrų supratimui ir savitarpio pagarbai puoselėti, numatoma rengti ir daugiau.

Akciją „Mes draugai“ parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

***

„Vilnius, Lietuva, Meletij Smotrickij – visiems laikams prie rusų gramatikos ištakų (istorinis kontekstas, knygų spausdinimas)“ – konferencija tokia tema **gegužės 28 d.** buvo surengta Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Slavistikos katedroje.

Šiandien M. Smotrickio vardas platesnei visuomenei mažai žinomas. Tuo tarpu jo reikšmė rusų kalbos mokslui, kultūrai – didžiulė. 1619 m. buvo išleista M. Smotrickio slavų gramatika, turėjusi didelės įtakos slavų raštijos raidai.

Konferenciją surengė Lietuvos rusų susirinkimas, Lietuvos rusų mokyklų mokytojų asociacija, Vilniaus universitetas.

Konferenciją parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

***

Birželio 5 d. Tautinių bendrijų namuose Bulgarijos švietimo ir kultūros bei slavų raštijos dienos proga atidaryta fotomenininko Georgijaus Malkovskio fotografijų paroda „Žvilgsnis į Bulgariją“. Fotografijose užfiksuoti UNESCO saugomi Bulgarijos kultūros ir gamtos paminklai. Tai senosios trakų kapavietės, cerkvės, vienuolynai, Pirino nacionalinio parko, esančio daugiau nei 2000 metrų virš jūros lygio, vaizdai.

Šioje nedidelėje šalyje yra net devyni UNESCO saugomi kultūros ir gamtos paminklai ir dar keturiolika kandidatų į šį sąrašą.

Parodą surengė Tautinių bendrijų namai ir Lietuvos bulgarų bendrija „Madara“.

Fotografijų autorius G. Malkovskis, 1979 m. baigęs Sofijos dailės akademiją, daugiau kaip dešimt metų gyvena ir dirba Lietuvoje. Jis yra daugelio šalies ir tarptautinių meninės fotografijos bei konkursų dalyvis. Kartu su japonų fotokorespondentu Imaeda Koiči G. Malkovskis yra surengęs parodą apie 1991 m. sausio 13-osios įvykius Vilniuje. Fotomenininko darbai įvertinti diplomais ir kitais apdovanojimais. Jo fotografijos spausdintos įvairiuose šalies periodiniuose leidiniuose. G. Malkovskis yra Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys.

Lietuvos sąjūdžiui – 20 metų

Šiemet sukanka dvidešimt metų, kai Lietuvos žmonės sukūrė masinį, organizuotą judėjimą – Lietuvos persitvarkymo sąjūdį, vėliau pervadintą Lietuvos sąjūdžiu. Sąjūdis pakeitė Lietuvos istorinę raidą, sutraukė melo, apgaulės pančius, visu balsu prabilo apie daugelį dešimtmečių nutylimas tautos kančias ir žaizdas, istorines neteisybes, suteikė žmonėms tautinio orumo ir geresnės ateities viltį. Apie tuos laikus jau parašyta šūsnys prisiminimų, sukurti dokumentiniai filmai, išleisti fotoalbumai. Tačiau kuo labiau nuo jų tolstame, tuo brangesni darosi gyvi anų dienų liudininkų prisiminimai, kiekviena, iš pirmo žvilgsnio, tegul ir nereikšminga, detalė, įvairūs šio judėjimo aspektai. Kaip Sąjūdį sutiko, kaip priėmė jo skelbiamas idėjas įvairių tautybių Lietuvos gyventojai, mūsų bendrapiliečiai? Sąjūdis pažadino ne tik lietuvių, bet ir kitų tautybių žmonių tautinius jausmus. Pradėjo kurtis tautinių kultūrų klubai, vėliau išaugę į bendrijas. Kartu kitų tautų atstovai aktyviai dalyvavo ir Sąjūdžio veikloje. Apie tai spausdiname keletą prisiminimų.

Tų dienų nepamiršime

Lučija BARTKIENĖ
Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė

Niekuomet nepamiršiu įspūdžių, patirtų Sąjūdžio suvažiavimo, kuris vyko 1988 metų spalio 22-23 d. Vilniaus sporto rūmuose, metu. Nors pati ten nedalyvavau, tačiau visą transliaciją žiūrėjome namie per televiziją. Tuo metu mano dukrelei Dorinai buvo tik penki mėnesiai. Todėl, kad galėtume įdėmiai žiūrėti ir neatsitraukti nuo televizoriaus, pasirūpinome vaikiško pieno atsargomis visai dienai.

Sąjūdžio suvažiavimą žiūrėjome visa šeima su dideliu susidomėjimu. Tuo metu patirtą įtampą galima palyginti tik su krepšinio varžybomis tarp „Žalgirio“ ir CASK komandų. Mūsų sūnus Vykintas, kuriam buvo aštuoneri metai, iš spalvoto popieriaus pasidarė Lietuvos Respublikos pasą, įklijavo ir savo nuotrauką. Ko gero, tai buvo pirmasis lietuviškas pasas nepriklausomybės išvakarėse.

Po Sąjūdžio suvažiavimo pirmas mūsų bendrijos iniciatyvinės grupės susitikimas vyko mano bute. Jame dalyvavo Lika Žalakevičienė, kuri po to buvo išrinkta bendrijos pirmininke, architektas Vasilė Lupu, gydytojas Aleksandras Gyska ir šių eilučių autorė. Tada mes nutarėme duoti skelbimus į laikraščius, radiją, televiziją, kad vyks steigiamasis susirinkimas. 1989 metais vasarį buvo įkurta Moldavų - rumunų bendrija „Dačija“. Steigiamasis bendrijos susirinkimas vyko tuometinio Vilniaus miesto projektavimo instituto „Monolitas“ salėje.

Po Sąjūdžio suvažiavimo 1988 m. pradėjo veikti Lietuvos tarpnacionalinė koordinacinė asociacija, kuriai vadovavo Vladimiras Gražulis. Asociacija jungė įvairių tautų atstovus, rengė diskusijas, dalyvavo mitinguose, rėmė Lietuvos nepriklausomybę. Mūsų bendrijos nariai Lika Žalakevičienė, Vasilė Lupu, Mila Kudina, Emilija Paplaitienė, Oleg Čiobanu, Viktor Balmuš ir Dumitru Curkanu dalyvavome 1989 metų rudenį Vilniuje, Kalnų parke vykusiame mitinge, kurį organizavo Tarpnacionalinė koordinacinė asociacija. Šiame mitinge įvairių tautybių Lietuvos gyventojai palaikė lietuvių siekį tapti nepriklausomais. Mes sėdėjome centrinėje tribūnoje ir laikėme Moldovos Respublikos trispalvę. Labai gerai prisimenu, kokį malonų įspūdį paliko V. Landsbergio ir R. Ozolo kalbos. Man netgi patiko ir tai kaip jie buvo apsirengę – tamsiais kostiumais. Jie buvo jauni, gražūs ir energingi. Buvo labai daug žmonių ir daug ovacijų.

1989 metų rugpjūčio 23 dieną Baltijos kelyje susikibę rankomis su lietuviais stovėjo ir bendrijos „Dačija“ nariai, taip pat iš Moldovos atvykę Liaudies fronto atstovai. Su savo tautinėmis vėliavomis ir žvakutėmis jie stovėjo Šeškinės mikrorajone dviejų kilometrų ruože, kurį Sąjūdis skyrė tautinėms bendrijoms.

Tais metais sukako 50 metų gėdingam Molotovo – Ribentropo paktui, kurį pasirašius kolonijinės SSRS grobiu tapo Estija, Latvija, Lietuva ir Besarabija – dabartinė Moldovos Respublika. Mes nebuvome pažįstami su Moldovos liaudies fronto atstovais. Jie atskyrė mus iš minios pagal tautinę

vėliavą. Po šios svarbios akcijos mes kupini įspūdžių, su pakilia nuotaika nutarėme kažkur susitikti. Kadangi aš gyvenau arčiausiai, susirinkome mano bute. Iš viso buvo apie 35 žmones. Tie, kuriems neužteko kėdžių, sėdėjo tiesiog ant kilimo. Diskutavome apie įvykius Lietuvoje ir Moldovoje. Liaudies fronto atstovai kalbėjo apie lietuvių drąsą, sakė, kad jie galėtu būti pavyzdžiu moldavams. Diskusija buvo labai karšta. Taip atsitiko, kad šiame susitikime buvo tik vienas lietuvis – mano vyras.

Nuo tų laikų mūsų bendrijoje saugoma trispalvė, kurią padovanojo mums Liaudies fronto atstovai iš Kišiniovo. Tai paprasta nedidelė vėliavėlė. Tačiau ji mums labai brangi.

Įdomus faktas, įvykęs tuo laiku Vilniuje, tai laikraščio „Glasul" spausdinimas. 1989 m. bendrijos „Dačija" narių ir tuometinės pirmininkės Likos Žalakevičienės pastangomis buvo atspausdintas antrasis laikraščio „Glasul" („Balsas") numeris 100 tūkst. egzempliorių tiražu. Atgimimo laikotarpiu (1988-91m.) tai buvo pirmas Moldovos Respublikos leidinys lotyniška šriftu ir svarbus įvykis tiek Moldovos Respublikai, tiek ir mūsų bendrijai.

Tuomet bendrijai „Dačija" nepaprastai daug padėjo žymus lietuvių kino režisierius Vytautas Žalakevičius.

Dar vienas įdomus faktas iš tų laikų. Kai Rumunijoje 1989 metais prasidėjo sukilimas prieš komunistinį režimą, bendrijos „Dačija" nariai Vilniaus arkikatedroje užsakė šv. Mišias už žuvusiuosius Timišoaroje.

Tų dienų pamiršti negalima. Mums pasisekė, kad 1988 metais atsirado Sąjūdis, pilnas dvasinio veržlumo ir kūrybiškos jėgos, padėjęs lietuviams ir kitų tautų žmonėms, gyvenusiems Lietuvoje, atkurti laisvą, stiprią ir demokratišką savo valstybę. ■

Sąjūdžio dvasia neišblėso

Imantas MELIANAS
Tautinių bendrijų tarybos koordinatorius

Susikūrus Sąjūdžiui, dirbau prekių žinovu Vilniaus m. statybinių medžiagų ir ūkinių prekių prekybos susivienijime, kuram priklausė keliolika parduotuvių. Subūriau Sąjūdžio rėmimo grupę, į kurią įėjo ne tik lietuvių, bet ir kitų tautybių – lenkų, rusų – mano bendradarbiai. Kiekvieną mėnesį rėmimo grupės, kuriai priklausė dauguma darbuotojų, nariai pervesdavo į kompozitoriaus Juliaus Juzeliūno sąskaitą po 5 rublius (tuo metu atskiros Sąjūdžio sąskaitos dar nebuvo). Sąjūdžio aktyvistės Onos Gricienės bute Šnipiškėse buvo Sąjūdžio spaudos sandėlys, iš kurio pasiimdavau ir išvežiuodavau platinimui skirtus „Sąjūdžio žinių", „Atgimimo", „Soglasije" ir kitus leidinius.

Jau 1988 metų vasarą parašiau pirmus „sąjūdietiškus" straipsnius į „Vakarinių naujienų", „Literatūros ir meno" ir „Gimtojo krašto" laikraščius, kuriuose akcentavau darnių tarpetninių santykių svarbą atgimstančiai Lietuvai, daugiausia dėmesio skirdamas lietuvių ir lenkų santykių harmonizavimui. 1989 – 1990 metais išleidau keletą laikraščio rusų kalba „Otraženije" („Atspindys") numerių. Nuo 1989 metų dalyvavau keliose SSRS demokratinių jėgų konferencijose, kurios vyko Vilniuje, ir skaičiau jose pranešimus tarpetninių santykių klausimais.

Dabartinis užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas tada, be kita ko, organizavo Lietuvoje Ukrainos demokratinių jėgų leidinių spausdinimą. Teko naktimis nuosavu automobiliu vežiuoti tų leidinių pundus į geležinkelio stoties rajoną, kur juos perimdavo iš Ukrainos atvykę kurjeriai. 1989 metais kartu su Juozu Krivu, Petru Vaitiekūnu, Birute Pečiulevičiūte, Vytautu Jogėla, Viktoru Makovecku ir kitais pradėjome leisti nepriklausomą žurnalą „Žaltvykslė" (dabar taip vadinasi J. Krivo vadovaujama leidykla), kurio dažname numeryje irgi talpinau savo straipsnius apie tarpetninius santykius.

1990 metų pavasarį, kaip konsultantas tautinių mažumų klausimais, buvau pakviestas dirbti į Sąjūdžio sekretoriatą. Prisidėjau prie Sąjūdžio dokumentų, susijusių su etnopolitine problematika, rengimo. 1991 sausio 13 naktį budėjau Sąjūdžio būstinėje, telefonu informavau apie tos nakties

įvykius Lenkijos, Čekoslovakijos ir kitų šalių demokratinio judėjimo aktyvistus, kurie prieš tai buvo apsilankę Lietuvoje.

Patirtis, įgyta tais lemtingais metais, ir tuo laiku užmegzti kontaktai su tautinių bendrijų lyderiais ir aktyvistais labai pravertė vėliau, kai 1996 metais buvau paskirtas Tautinių bendrijų tarybos koordinatoriumi. Bendraudamas su bendraminčiais ir bendražygiais iš senų draugų tarpo jaučiu, kad Sąjūdžio dvasia neišblėsusi ir šiandien. ■

Šalia lietuviškų vėliavų plevėsavo ir baltarusiškos

Valentin STECH,
buvęs Sąjūdžio Seimo narys

Pamenu Vilniaus statybininkų rūmuose vykusį susirinkimą, kuriame buvo renkami delegatai į pirmąjį Sąjūdžio suvažiavimą nuo tautinių bendrijų. Didžiulė salė buvo pilna žmonių. Tačiau tai nieko nestebino. Tuomet ne tik salės, bet ir aikštės būdavo pilnos žmonių, kai vykdavo Sąjūdžio renginiai. Tarp kitų ir aš buvau pasiūlytas ir išrinktas delegatu nuo baltarusių.

O suvažiavime buvau išrinktas Sąjūdžio Seimo nariu.

Sąjūdis nuo pat pirmųjų kūrimosi dienų į savo judėjimą įtraukė įvairių socialinių sluoksnių, politinės pakraipos, įvairių tautybių, religijų atstovus. Jame buvo komunistų ir tremtinių, kunigų ir ateistų, pensininkų ir jaunimo, lietuvių ir kitataučių. Tai buvo labai išmintinga. Tiesa, vėliau daugelio jų keliai išsiskyrė, bet, kaip sakoma, tai jau kita istorija.

Lietuvių tautinis atgimimas davė impulsą ir kitų Lietuvoje gyvenančių tautų atstovams atsigręžti į savo šaknis, pradėti rūpintis savo kultūra, istorija, atgaivinti per ilgus sovietinio internacionalizmo metus nekultivuojamas tradicijas. Tai buvo galima padaryti per meno kolektyvus, liaudies dainos, šokio pagalba.

Mes, Vilniaus baltarusiai, dar 1986 m. pradėjome kurti „Siabrynos“ klubą. Po metų jau buvome pasiruošę steigiamajam susirinkimui. Tačiau mums sutrukdė netikėtos kliūtys.

Pavasarį grupė žmonių nuvažiavome į Rakuciouščynos kaime netoli Maladzečno miesto Baltarusijoje vykusią poezijos šventę. Nors šalyje jau griaudėjo M. Gorbačiovo paskelbta „perestroika“, buvo skelbiamas naujas mąstymas, tačiau vietiniai komunistiniai bonzos tiek Baltarusijoje, tiek Lietuvoje visaip stengėsi trugdyti tautinėms apraiškoms. Prisiminkime, kaip valdžia puolė tuos, kurie 1987 metų rugpjūčio 23 d. surengė mitingą prie A. Mickevičiaus paminklo Vilniuje, mitingą, skirtą Molotovo – Ribentropo paktui pasmerkti. Matyt, valdžia nujautė, kur tai gali nuvesti. Šventės metu nutarėme nusifotografuoti prie paminklo baltarusių poetui Maksimui Bahdanovičiui. Toks nekaltas dalykas sulaukė priešiškos tvarkos sergėtojų reakcijos. Mums pradėjo trukdyti, klausineti, kas leido ir pan. O pajudėjus namo, į Vilnių, mus dar ilgai sekė „uodega“. Netrukus Baltarusijos žurnale „Političeskij sobesednik“ pasirodė straipsnis, kuriame, be kita ko, aš su žmona buvome apibūdinti kaip asmenys, palaikantys „Talaką“ (nacionalinį baltarusių judėjimą). Vėliau priešiškas mums straipsnis buvo išspausdintas laikraštyje „Sovetskaja Litva“.

Vilniuje mūsų laukė naujas „siurprizas“. Mes rinkdavomės Profsąjungų rūmuose ant Tauro kalno. Atėjus rūmų direktoriaus pavaduotojas Rimas Zavadskas pasakė:

– Jūsų sąrašuose yra nepageidaujamų žmonių. Todėl klubo įsteigimas atidedamas.

Aišku, iš kur pūtė vėjai. Tačiau R. Zavadskas mus nuramino, patarė nepergyventi, nebijoti, nes, kaip jis sakė, praeis kiek laiko ir viskas nurims. Taip ir atsitiko. 1988 metų vasarą „Siabrynos“ klubas buvo įregistruotas.

Žinia apie mus pasklido po pasaulį. Po kiek laiko žurnalistas A. Čekuolis man perdavė laišką nuo Australijoje gyvenančių baltarusių, kurie mus palaikė.

Mūsų klubo, 1989 metų pradžioje įsisteigusios Lietuvos baltarusių kultūros draugijos nariai dalyvavo visose Sąjūdžio akcijose. Mitinguose, Baltijos kelyje – visur šalia lietuviškų vėliavų plevėsuodavo ir tautinės baltarusių vėliavos. Žmonės mus lengvai atpažindavo, sakydavo: „O-o-o, baltarusiai eina!“. Kartu su lietuviais ir kitų tautybių atstovais 1991-ųjų metų sausį budėjome prie Aukščiausiosios Tarybos, Radijo ir televizijos rūmų, televizijos bokšto.

Žmonių solidarumas, susitelkimas buvo nepaprastai didelis.

1989 m. Vilniuje vyko steigiamasis Baltarusijos liaudies fronto suvažiavimas, nes jo iniciatoriai neturėjo galimybės surengti suvažiavimą Minske. Sąjūdis padėjo jį ruošti. Iš kaimyninės šalies turėjo atvykti šimtai delegatų, suvažiavimo svečių. Kur tiek žmonių apgyvendinti? Per radiją, televiziją kreipėmės į vilniečius, prašydami priimti juos į savo namus, paskelbėme telefono numerius. Telefonas buvo raudonas nuo skambučių, tiek daug atsirado norinčių priimti suvažiavimo dalyvius.

Kartą su Vladimiru Gražuliu, Tarpnacionalinės koordinacinės asociacijos vadovu, ėjome Gedimino prospektu Vilniuje, kalbėjomės. Jis manęs paklausė:

-Kodėl tu dalyvauji Sąjūdyje, dėl visko pergyveni?

Man buvo lengva atsakyti į šį klausimą:

-Dalyvauju, nes noriu, kad ir baltarusių tauta būtų laisva ir nepriklausoma. ■

Visi buvome kartu

Vladimiras GRAŽULIS
Socialinių mokslų daktaras, docentas

Sąjūdis nuo pat pirmų savo veiklos dienų pakėlė išsilaisvinimo nuo šaliai primestos politinės sistemos pančių vėliavą. Ilgus dešimtmečius visi mes, lietuviai, rusai, lenkai, baltarusiai, žydai, totoriai, ukrainiečiai, azerai, gruzinai, armėnai, vokiečiai (visus sunku išvardinti), buvome „jedinij sovietskij narod“ varžteliais. Todėl neatsitiktinai jau Sąjūdžio kūrimosi pradžioje daugelis mūsų suvokė naują istorinį laikotarpį. Į Sąjūdžio veiklą aktyviai įsijungė įvairių tautybių, pirmiausia kultūros ir mokslo atstovai. Sąjūdis tapo dvasiniu prieglobsčiu žinomam rašytojui Grigorijui Kanovičiui, filologui prof. Arnoldui Piročkinui, aktoriams Artiomui Inozemcevui ir Vladimirui Jefremovui, jų tautiečiams Tatjanai Michniovai, Natalijai Kasatkinai, Vladimirui Kriučkovui ir Tatjanai Jasinskajai, slavistikos specialistui ukrainiečiui prof. Valerijui Čekmonui bei jo tautietei Liudmilai Žilcovai, tarpukario Lietuvos Vyriausybės nario sūnui baltarusiui Stepanui Dušauskui-Duš bei jo tautiečiams Fiodorui Niunko, Kristinai Balachovič, Olegui Ablažėjui ir Valentinui Stechui, moldavams Likai Žalakevičienei, V. Balmuš, V. Luko, A. Giski, E. Paplautienei ir Lucijai Bartkienei, gruzinei Dali Juodišienei, totoriams Adomui Jakubauskui, Mensaidui Bairaševskiui ir Adomui Asanavičiui, azerbaidžaniečiams Mahirui Gamzajevui, Guseinui Alijevui, Rasimui Mamedovui, vokiečiams Anai Valter, Kęstučiui Vagnoriui, Liaukoniui Flikas, ukrainiečiams Vasiliui Kapkanui, Jurijui Pankiv, Ivanui Juzičui, Aleksandrui Visockiui, Olegui Vasilčenko, estėms Valvi Strikaitienei bei Lijai Urmanienei, latviams Inesiui Kiškiui, Aivarui Urmaniui ir Valdžiui Martinsons, lenkams Artūrui Plokšto, Ježy Survilai, Vaclovui Baranovskiui, Romualdui Gečevskiui, Henrikui Sasnovskiui, Medardui Čobotui, Jolitai Tryk, Česlovui Okinčicui, žydams Eusėjui Jacovskiui, Emanueliui Zingeriui, Grigorijui Alpernui ir Semionui Finkelšteinui, armėnams Zinai Sakalauskienei, Sargiui Pagasianui ir Olegui Isajevui, karaimams Halinai Kobeckaitei ir Mykolui Firkovičiui, mordvei Anai Balaševičienei, daugeliui kitų žmonių. Deja, kai kurių čia paminėtų žmonių jau nėra gyvųjų tarpe.

Jau 1988 m. vasarą nemažai kitataučių dalyvavo Sąjūdžio mitinguose, o rugsėjo pradžioje šešių tautinių bendrijų atstovai susirinko į pasitarimą, kuriame buvo pažymėta, kad ne vien lietuviai, bet ir kitų tautų žmonės turėtų aktyviai įsijungti į besiformuojančio judėjimo veiklą. Šis pasitarimas laikytinas atskaitos momentu, kuomet tautinių bendrijų aktyviausi veikėjai įkūrė Lietuvos tarpnacionalinę koordinacinę asociaciją, tapusia įvairių tautinių mažumų rėmimo centru Lietuvos valstybingumo atkūrimui. Iki 1988 m. pabaigos Asociacija jau vienijo per 10 tautinių bendrijų atstovus. Be to, į jos veiklą įsijungė Sąjūdžio gamybinių organizacijų susivienijimo „Labora“ deleguoti atstovai dr. Kęstutis Vilutis bei Albinas Tamulaitis. Buvo karštas metas, todėl Asociacijos narių susitikimai vykdavo kiekvieną savaitę, neretai net po kelis kartus per savaitę, nes dažnai tekdavo neatidėliojant reaguoti į įvykius. Taigi, jau šį rudenį galima bus pažymėti Tarpnacionalinės koordinacinės asociacijos 20 metų sukaktį.

Nuo pat pirmųjų Asociacijos įkūrimo dienų dialogas bei kontaktai tarp įvairių tautinių bendrijų tapo pagrindiniu jos veiklos įrankiu. Vertinant Asociacijos veiklą naujausios Lietuvos istorijos fone, galima pastebėti jos nemažą indėlį, konsoliduojant įvairių tautybių žmones Lietuvos valstybingumui atkurti. Asociacijos nariai dalyvavo pirmuose Sąjūdžio mitinguose, suvažiavimuose, Baltijos kelyje bei kituose jo renginiuose, gynė Lietuvos Nepriklausomybę 1991 m. Sausio 13-sios įvykių dienomis bei prosovietinių jėgų rugpjūčio pučo metu.

Asociacijos iniciatyva 1989 m. vasara Kalnų parke buvo surengtas daugiatūkstantinis mitingas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimui paremti. Nuolat vykdavo Asociacijos narių susitikimai su visuomene gamybiniuose kolektyvuose, teatruose, mokyklose bei kitose organizacijose, buvo aiškinama Sąjūdžio pozicija tautiniais klausimais. Asociacija, pasitardama bei rinkdama paprastų žmonių parašus, paskelbė apie 10 atvirų laiškų tuometiniams SSRS ir respublikos vadovams. Tuose laiškuose buvo reiškiama nuomonė dėl Lietuvos suvereniteto atkūrimo, krašto piliečių teisės įprastais demokratiniais metodais savarankiškai spręsti savo likimą. Protestuojant prieš Sausio 13-sios įvykius, SSRS prezidentui M. Gorbačiovui buvo nuvežtas kreipimasis su 3-jų tūkstančių kitataučių parašais.

Asociacijos ir atskirų jos narių aktyvi pilietinė pozicija Lietuvos išsilaisvinimo kelyje atspindėta daugybėje to laikmečio dokumentų,

žiniasklaidoje. Deja, tenka pripažinti, kad paskutiniais metais primirštas tas vaidmuo, kurį Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo laikotarpiu suvaidino pažangiai mąstantys tautinių mažumų atstovai. Apie tai beveik nekalbama įvairiuose šalyje vykstančiuose forumuose, nėra nei mokslinių, nei populiaraus pobūdžio publikacijų. Dėl to jaunoji karta apie šių žmonių indėlį beveik nieko nežino.

Nors galima sutikti, kad valstybė skiria rimtą dėmesį tautinių mažumų integracijai į visuomenės gyvenimą, tačiau akivaizdu, jog šio metu Lietuvos tautinių bendrijų kultūrinio ir intelektualinio potencialo puoselėjimui, jų istorinės atminties išsaugojimui tikslinga prisiminti žmones, prisidėjusius statant nepriklausomos Lietuvos pamatus.

Be to, Asociacijos narių veiklos pripažinimas valstybiniu lygmeniu primintų šalies visuomenei įvairių tautų atstovų dalyvavimą tautinio Atgimimo sąjūdyje, kurio šūkis buvo "Už mūsų ir jūsų laisvę". ■

Vilniuje paminėta Tarptautinė romų diena

Ramutė NALIVAIKIENĖ
VšĮ „Muzikos kolektyvų rėmimo fondas" direktorė

Viešoji įstaiga „Muzikos kolektyvų rėmimo fondas" ir naujai įsikūrusi romų asociacija „Ame roma" balandžio 6 d. pakvietė Vilniaus miesto gyventojus ir svečius į renginį –šventę, skirtą Tarptautinei romų dienai paminėti. Tokiu būdu Lietuvos romai prisijungė prie tarptautinių renginių ciklo, skirto šiai dienai.

Šventės programą sudarė dvi dalys. Pirmoji buvo pašvęsta romų genocido Antrojo pasaulinio karo metais aukų atminimui, kuris vyko prie Baltojo tilto. Į Neries vandenis buvo nuleisti romų moterų sukurti ir pagaminti gėlių vainikėliai. Kita - buvo pristatyta Kirtimų kultūros centre.

Šventę pradėjo asociacijos „Ame roma" steigėjas ir romų ansamblio „Sare roma" vadovas Išvanas Kvik, asociacijos „Ame roma" prezidentas Andriejus Michajus, viešosios įstaigos „Muzikos kolektyvų rėmimo fondas" direktorė Ramutė Nalivaikienė ir Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas" prezidentas Josifas Tyčina.

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Tautinių mažumų skyriaus vedėja Rasa Paliukienė pasveikino visus susirinkusius šventės dalyvius ir svečius, trumpai pristatė romų tautinę mažumą. Renginio organizatoriai rėmėjams už suteiktą finansinę paramą, nuoširdų bendradarbiavimą įteikė padėkas.

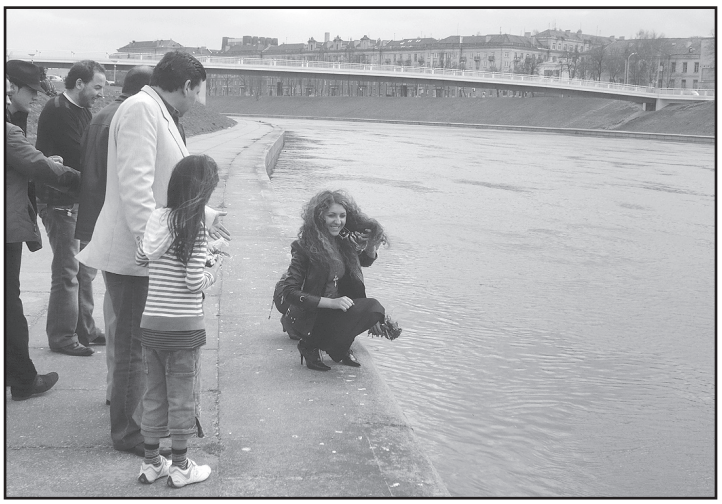
Šventinėje programoje skambėjo romų muzika, dainos, romansai, šokiai. Sausakimšoje salėje tvyrojo pakili, nuotaika, vyravo romų etninės kultūros dvasia ir susirinkusiųjų žavėjimasis reginiu.

Renginio organizatoriai padėjo pristatyti romus kaip atsakingus ir patikimus visuomenės atstovus. Romams buvo suteikta galimybė patiems numatyti koncertinę programą, bei serviruotas vaišių stalas.

Tarptautinės romų dienos minėjimas – tai dar viena priemonė mažinti neigiamus stereotipus ir diskriminaciją romų atžvilgiu visuomenėje. Vilniečiai pamatę tai, ko, gal būt, nesitikėjo, buvo sužavėti ir nustebinti. Jie mielai ragavo romų siūlomų vaišių ir stebėjosi šios tautos kulinariniais sugebėjimais bei apskritai puikiu renginiu.

Renginio svečių tarpe buvo įvairių etninių grupių atstovai, kurie išsakė puikius atsiliepimus apie šventę.

Pagrindinis šventinio renginio rėmėjas – Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir verslininkai.

Romai pagerbė savo gentainių, nacių vykdyto romų genocido aukų, atminimą, nuleisdami į Nerį vainiką Autorės nuotr.

Varšuvoje 1990 m. įvykęs IV-asis Tarptautinės romų sąjungos kongresas nusprendė minėti Tarptautinę romų dieną. Buvo pasirinkta balandžio 8-oji, nes tą dieną 1971 metais šalia Londono įvyko pirmasis tarptautinis romų susitikimas. ■

Novruz Bairamas – šviesos, gerumo ir džiaugsmo šventė

Gyvendami toli nuo istorinės tėvynės, azerbaidžaniečiai nepamiršta savo senų tradicijų. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos nariai šventė nacionalinę šventę – Novruz Bairamą.

Jonas RUMŠA

Novruz Bairamas švenčiamas per lygiadienį

Azerbaidžaniečiai Novruzą švenčia kiekvienais metais kovo 21-ąją, nesvarbu kokia savaitės diena pasitaiko. Azerbaidžane – tai nedarbo diena.

„Novruz Bairamas – pati šviesiausia šventė, kurią mums perdavė mūsų protėviai, - sakė šventėje dalyvavusi Azerbaidžano ambasadorė Lietuvoje Naira Šachtachtinskaja. – Tai ne religinė, o tautinė šventė, susijusi su liaudies papročiais ir tradicijomis, kurios siekia gilią senovę“.

Ji pradėta švęsti prieš keletą tūkstančių metų ir šiuo metu pažymima Irane, Afganistane, Azerbaidžane, Tadžikistane, Kazachstane, Turkmėnistane, Kyrgystane, Uzbekistane ir dargi Indijoje, Kurdistane ir Kinijoje.

Senovės žmonės tikėjo, kad Novruzo dienomis gerieji angelai, nusileidę iš dangaus, atneša žmonėms palaimą ir gausą, tačiau neaplanko netvarkingų namų ar namų, kuriuose žmonės pykstasi, nesugyvena. Iš čia kilo ir svarbiausi Novruzo ritualai: „Novruz“ reiškia „nauja diena“, kitaip tariant Naujųjų metų pradžia pagal saulės kalendorių,- pasakoja Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevas. – Novruz Bairamas švenčiamas pavasario lygiadienio metu, kai diena susilygina su naktimi, ir tampa ilgesnė už naktį, kai baigiasi žiema ir šviesa nugali tamsą. Visoje gamtoje prasideda atsinaujinimas“.

Populiariausia šventinė Novruzo spalva – raudona. Tai saulės ir ugnies spalva.

Šventei ruošiamasi iš anksto

Pasak M. Gamzajevo, Novruz Bairamo papročiai ir tradicijos didžiąja dalimi susiję su buitinių taisyklių, apeigų sąvadu, moraliniais, etiniais principais, mitais, giesmėmis, maldomis, himnais ir kt.

„Novruz prasideda nuo apsivalymo. Prieš šventę išvalomi namai, drabužiai, namų apyvokos reikmenys. Žmogus privalo apsivalyti ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai, - teigia M. Gamzajevas. – Prieš apsivalymą pradedami auginti kviečių daigai, kuriuos azerbaidžaniečiai vadina semeni. Semeni – ne tik šventinio stalo puošmena. Azerbaidžaniečiams semeni – pagrindinis Novruz simbolis, derlingumo simbolis. Pagal jį nustatoma, koks bus ateinančių metų derlius: jeigu semeni išaugo gražūs ir aukšti, tai metai bus derlingi“.

Azerbaidžane semeni kultas yra susijęs ir su žemdirbyste, senovinėmis duonos kepimo tradicijomis. Azerbaidžane ir dabar kepama įvairiausia duona pagal senovinius protėvių receptus. Yra ir Duonos muziejus. Tačiau semeni auginimas turi moralinių bei filosofinių aspektų.

„Tai – dalyvavimas naujojo gyvenimo prasidėjime, - sako M. Gamzajevas. – Semeni auginami su didele meile ir pagarba. Šie silpnučiai žalumynai reikalauja ypatingo dėmesio ir gerumo. Juos auginantį žmogų supa švelnumas ir gerumas, šviesa, jis tampa tauresnis ir savo sieloje, savo mintyse tampa kūrėju, o ne griovėju“.

Novruzo šventėje dalyvavo Azerbaidžano ambasadorė Lietuvoje Naira Šachtachtinskaja su dukra Nedžla

Viliaus Mikulėno nuotr.

Ant šventinio stalo – septyni patiekalai

Azerbaidžaniečiai Novruzo metu

šventinį stalą puošia su didele pagarba maistui, duonai. Ypatingais laikomi patiekalai, pagaminti iš semeni.

„Priimta ant šventinio stalo patiekti septynis patiekalus, kurių pavadinimai prasideda raide S. Pirmasis patiekalas būna iš semeni, - pasakoja M. Gamzajevas. – Skaičius septyni yra šventas skaičius. Šventei gaminamas plovas, patiekiama daug saldumynų, pyragų, džiovintų vaisių, įvairių riešutų ir kitų skanėstų“.

Šventinis stalas puošiamas ir margučiais. Kaip ir kitose tautose, margučiai reiškia naujo gyvenimo pradžią, tai – vaisingumo simbolis. Šiais patiekalais būtinai vaišinami kaimynai, pažįstami ir nepažįstami.

Kaip žinoma, Kaukazo tautose nepriimta piktnaudžiauti alkoholiniais gėrimais ir per šventes. Per šventes daugiausia geriamas raudonas vynas, granatų sultys. Pasak Mahiro, Azerbaidžano Šamacho rajone iki šiol auginama nuo senovės žinoma vynuogių rūšis – Artavan, iš kurių Novruzo šventei gaminamas vynas.

Gerumo ir linksmybių diena

„Novruzo šventė – tai metas, kai nelaikomas pyktis, susitaiko priešai, turtuoliai padeda vargšams, žmonės svečiuojasi vieni pas kitus, aplankomos į kitą pasaulį išėjusių artimųjų ir giminių amžinojo poilsio vietos, - sako Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos pirmininkas. – Sodinami medeliai, ridenami margučiai, šokami tautiniai šokiai, vyksta teatralizuoti renginiai, imtynininkų varžybos, žirgų lenktynės ir kt. Šventės metu būrėjos pranašauja jaunimui būsimas sužieduotuves, vestuves ir pan.“.

Garbinama ugnis

Būtinas Novruzo šventės atributas – ugnis.

„Azerbaidžaniečių mitologijoje ugnis – šventa stichija, nešanti savyje dieviškąjį teisingumą. Azerbaidžane ypatingai garbinama ugnis, - dalijasi savo mintimis M. Gamzajevas. – Yra išlikusių senųjų ugnies garbintojų šventovių, kuriose visą laiką dega ugnis“.

Azerbaidžanas dažnai vadinamas ugnies šalimi. Jo valstybiniame herbe pavaizduota liepsnojanti ugnis. Baku miesto herbe – trys ugnys.

Mahiras prisimena, kad Lietuvos azerbaidžaniečių bendrija beveik dešimt metų, t. y. iki jos perregistravimo 1997 m., vadinosi „Odlar jurdu“ („Ugnies šalis“).

Švenčiant Novruz Bairamą, kuriami laužai, uždegamos žvakės. Žmonės šokinėja per laužą. Tokiu būdu tikima, kad jie apsivalo nuo nesėkmių, liūdesio, skausmo ir kt. ■

Tarptautinis roko koncertas „Vienas dangus“ – už rasinę ir tautinę toleranciją

Rugpjūčio 9 dieną Vilnių sudrebins tarptautinis roko koncertas „Vienas dangus“, skirtas atkreipti visuomenės dėmesį į egzistuojančias rasinio ir tautinio nepakantumo problemas. Sostinės Kalnų parko stadione vyksiančiame renginyje pasirodymus surengs grupės iš Lietuvos, Latvijos, Ukrainos ir Rusijos.

Renginio organizatoriai jau gavo sutikimus iš beveik visų muzikos grupių, kviestų groti po vienu dangumi, vienoje scenoje Vilniaus Kalnų parke. Savo pasirodymus surengs rusiško roko mėgėjams puikiai pažįstamos grupės DDT, „Chiornyj obelisk“, „Volnaja Staja“, „Opus pro“, „Paranormal activity“, „Televizor“, „More i korobli“ ir „Katran“.

Koncertą „Vienas dangus“ organizuojančios bendrovės „RS Baltic“ atstovai sako, jog idėja surengti panašų renginį bendraujant su keliom užsienio grupėm sklandė gan seniai, tačiau žengti konkrečius žingsnius paskatino neseniai Lietuvoje kilę incidentai ir visuomenėje gimusios diskusijos.

Kuomet pagrindine sostinės gatve žygiuoja aiškiai prieš kitataučius ir kitų rasių atstovus nusiteikusių jaunuolių minia, žiniasklaidoje plačiai aptarinėjama atlikėjos iš Afrikos užpuolimo istorija, prisimenami ir į viešumą keliami kiti panašūs įvykiai, kilę būtent dėl minėtų rasinių ar tautinių aspektų, galime pastebėti tendencijas, jog dėmesį į šią problemą atkreipia vis daugiau aktyvių visuomenės narių.

Šiandien tautinė ir rasinė, kitokio pobūdžio netolerancijos tampa aktualios ne tik mūsų šalyje gyvenantiems ar į ją atvykstantiems žmonėms, bet ir patiems lietuviams, išvykusiems dirbti, pavyzdžiui, į Šiaurės Airiją ar Angliją – ten jie patys dažnai nukenčia dėl savo tautybės ar religinių įsitikinimų.

Reiktų pripažinti, kad mūsų visuomenė dar ne kartą turės diskutuoti, mokytis, pažinti ir spręsti tautinės ir rasinės santarvės klausimus, kaip pasaulinės globalizacijos padarinius. Būtent toks ir yra tarptautinio koncerto “Vienas dangus” tikslas – atkreipti kuo didesnio žmonių skaičiaus dėmesį bei kartu pradėti naujas arba tęsti jau vykstančias diskusijas. ■

Natalija Kasatkina

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos išvakarėse – kovo 10 - ąją mirė žinoma mūsų šalies mokslininkė sociologė, socialinių mokslų daktarė profesorė Natalija Kasatkina.

N. Kasatkina gimė 1949 m. Kaune. Šiame mieste ji augo, mokėsi, baigė Kauno politechnikos institutą. Daug gyvenimo metų ji paskyrė sociologijai, tyrė Lietuvos visuomenės, jos kultūrinių ir etninių grupių procesus. 2002 m. N. Kasatkina įkūrė ir iki mirties vadovavo Socialinių tyrimų instituto Etninių tyrimų centrui.

N. Kasatkina buvo etninių mažumų adaptacijos tyrimų Lietuvoje pradininkė, kvalifikuotai kėlė aktualias laiko problemas, giliai jas nagrinėjo, siūlė originalias išvadas. Ji tyrinėjo migracijos teoriją, nacionalizmo sociologiją, etninius procesus mūsų šalyje, pokyčius Lietuvos rusų diasporoje. N. Kasatkina daug padarė, kad Lietuvos rusų diaspora jaustųsi neatskiriama Lietuvos dalimi, kad rusai būtų lojalūs savo šalies piliečiai ir kartu išsaugotų savo kultūrinį identitetą.

Savo didelę mokslininkės patirtį, žinias N. Kasatkina stengėsi perduoti jaunajai kartai. Ji buvo Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, Vilniaus universiteto Kultūrinių bendrijų centro lektorė, skaitė kursus „Politinių mokslų tyrimų metodai“, „Šiuolaikinis nacionalizmas“, „Šiuolaikiniai etniniai procesai“ ir kt.

N. Kasatkina aktyviai dalyvavo mokslinėje veikloje Lietuvoje ir užsienyje. Ji skaitė pranešimus aktualiais šiuolaikinių etninių procesų klausimais daugelyje tarptautinių konferencijų, simpoziumų, seminarų. Jos straipsniai buvo spausdinami šalies ir užsienio moksliniuose leidiniuose. Mokslininkė buvo aktyvi radijo, televizijos laidų, kuriose buvo svarstomi etninės politikos klausimai, dalyvė. N. Kasatkina yra daugelio mokslinių darbų ir publi-

kacijų autorė, tarp jų „Baltijos rusai. Kultūrinės integracijos mechanizmai“, „Etninių grupių adaptacijos ypatumai šiuolaikinėje Lietuvoje“ ir kt. Ji įsteigė ir redagavo mokslo žurnalą „Etniškumo studijos“.

N. Kasatkina buvo gerai žinoma ir aukštai vertinama Lietuvos tautinių bendrijų. Nežiūrint didelio užimtumo moksline, pedagogine veikla, ji visada rasdavo laiko dalyvauti tautinių bendrijų seminaruose, konferencijose. Mokslininkės žodis tautinėms bendrijoms buvo svarbus ir reikalingas. Į jos pastabas, patarimus, išvadas, prognozes būdavo dėmesingai įsiklausoma.

Ilgus metus N. Kasatkiną siejo tamprūs ryšiai su Tautinių bendrijų namais. Ji visada geranoriškai atsiliepdavo į prašymą perskaityti paskaitą, susitikti su tautinių bendrijų atstovais. Ne kartą jos straipsniai, konferencijose skaityti pranešimai buvo spausdinami mūsų informaciniame leidinyje.

Mokslininkė manė, kad tautinėms mažumoms būtina išsaugoti savo tapatybę, kad šalyje būtų kuo daugiau savitarpio supratimo, o integraciją suprato kaip visų tautybių šalies gyventojų suartėjimą, pasisakė už visų gyventojų, nepriklausomai nuo jų tautybės, aukštą pilietinį sąmoningumą.

N. Kasatkina neapsiribojo vien akademine veikla. Ji buvo aktyvi Sąjūdžio narė, daug pastangų skyrė tam, kad Lietuvos rusų bendruomenė suprastų ir palaikytų Lietuvos laisvės siekį. 1990 m. sausį inteligentijos susitikime su M. Gorbačiovu N. Kasatkina pasakė drąsią kalbą, kuria karštai gynė Lietuvos nepriklausomybės ir demokratijos idėjas. Tais pačiais metais ji aktyviai dalyvavo kuriant Atviros Lietuvos fondą, vėliau buvo jo nare, dalyvavo skirstant lėšas įvairiems kultūriniams projektams. N. Kasatkina dalyvavo kuriant Rusų kultūros centrą, sutelkusį rusų inteligentiją ir rėmusį nepriklausomos Lietuvos atkūrimą. Savo visuomenine veikla mokslininkė aktyviai prisidėjo prie demokratiškos, pilietinės visuomenės kūrimo, tolerancijos, pasitikėjimo ir savitarpio pagarbos tarp įvairių tautybių gyventojų stiprinimo mūsų šalyje.

N. Kasatkina buvo apdovanota ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

Lietuvos mokslas neteko plačios erudicijos, principingos, palikusios ryškų pėdsaką mokslininkės, o šalies pilietinė visuomenė – aktyvios savo narės. Lietuva ją prisimins.

Tautinių bendrijų namai

Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl tautinių mažumų apsaugos

Birželio mėnesį Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją „Dėl tautinių mažumų apsaugos ir antidiskriminacinės politikos išplėstoje Europoje“. Rezoliucijos autorius – britas Klodas Moraes, Europos Sąjungos Socialistų partijos ir Europos Parlamento pilietinių teisių, teisėtvarkos ir vidaus reikalų komiteto narys.

Dokumente sakoma, kad išplėstoje Europoje būtina imtis skubių priemonių ginti tautinių mažumų teises ir parengti bendrą antidiskriminacinę politiką. Be kita ko, Europos Tarybai siūloma parengti apibrėžimą, ką galima laikyti tautine mažuma, imigrantais ir pabėgėliais.

Dokumentas bus perduotas Europos Tarybai, Europos Komisijai, šalių – ES narių parlamentams ir vyriausybėms.

Europos Parlamentas neturi įstatymų leidybos iniciatyvos, todėl jo rezoliucijos yra rekomendacinio pobūdžio. ■

Rusakalbiams skirtas kanalas Estijoje transliuos Olimpines žaidynes

Estijos kultūros ministrė Laine Janes pareiškė, kad rusakalbiams žiūrovams skirtas valstybinis televizijos ir radijo korporacijos „ETV2“ kanalas pradės bandomąsias transliacijas jau rugpjūčio mėnesį, pranešė Delfi.ee.

Komentuodama po penkerių metų pertraukos vėl pradėjusios veiklą Nacionalinių mažumų tarybos prie Estijos kultūros ministerijos atsinaujinimą, Laine Janes patvirtino, kad valstybė pasirengusi atsigręžti į tautinių mažumų atstovus.

Konkrečiai, po balandžio mėnesio įvykių politikų pažadėtas televizijos kanalas „ETV2“vis dėl to pradės darbą šiais metais.

Pasak L. Janes, vyriausybės skirtų 10 mln. kronų (2 mln. 207 tūkst. litų) turi užtekti bandomajam „olimpiniam projektui“ ir televizijos laidų gamybos skaitmeninimo, leisiančio lygiagrečiai veikti dviem „ETV“ kanalams, pradžiai.

L. Janes sako, kad žmonės pripras prie naujojo kanalo Olimpiados metu, o vėliau atsiras laidos, skirtos rusakalbiams Estijos gyventojams.

Laine Janes patikino, kad nenorėtų, jog rusakalbių šalies gyventojų dėmesį pasiglemžtų Rusijos kanalai. ■

Skaitykite informacinį leidinį “Tautinių bendrijų naujenos”

Summary

In the Parliament. Approval was granted to amendments of the Criminal Code concerning hate crimes. The Parliament's Human Rights Committee approved amendments to Article 60 of the Criminal Code, according to which racist and other hate motives would constitute aggravating circumstances of a crime. The project aims at toughening criminal liability for the so-called 'hate criminal acts' or, in other words, the criminal acts committed because the victim belongs to a certain social group (because of his/her age, gender, sexual orientation, disability, race, nationality, language, origin, social position, faith, beliefs or attitudes).

In the Government. The Roma people integration programme was ratified. The Government approved the Programme for Integration of Roma People into Lithuanian Society for 2008-2010. The programme will be implemented in order to preserve identity of the Roma people and to reduce social exclusion, to ensure their integration into Lithuanian society and to encourage public confidence in the Roma people.

Declaration of the Department of National Minorities and Lithuanians Living Abroad under the Government of the Republic of Lithuania concerning nationalistic and racist attacks during the Independence Restoration Day, the 11th of March. The declaration notes that the procession of skinheads, just as their racist and nationalistic slogans, has deeply offended national feelings of our compatriots – people of other nationalities. Lithuania is a multinational country, where representatives of all the nations living here should feel well and safe, and their national dignity, traditions and customs must be respected, says the declaration.

Jonas Rumša. Azerbaijanis Do Not Forget Their Old Traditions. Though residing far away from their historical homeland, the Azerbaijanis do not forget their old traditions. In the House of National Communities, they celebrated one of their oldest national festivals – the Novruz Bairam. Origin of the festival, its meaning, value and celebration traditions are explained by a big expert of his nation's traditions and customs, the chairman of Lithuanian Azerbaijani Community, Mr. Mahiras Gamzajevas.

Naujos knygos

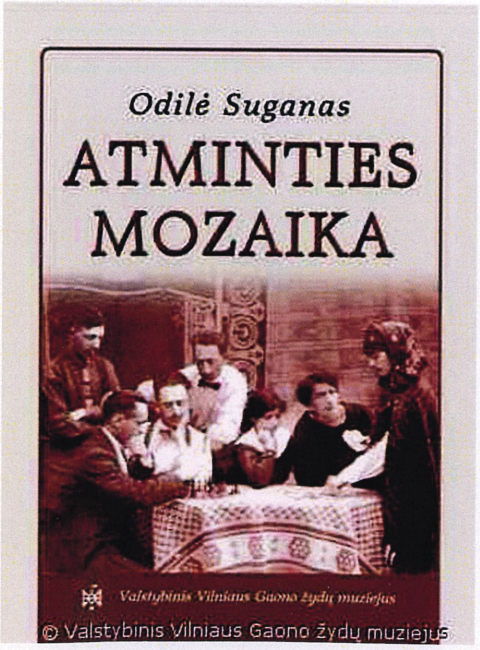

Žydų gyvenimas Lietuvoje. Jewish life in Lithuania: parodos katalogas. Sudarytojai Rūta Puišytė, Darius Staliūnas; anglų kalbos vertėjas Stephen C. Rowell. 2-asis leid. Vilnius: Žara, 2007. Kaunas: Spindulys. 221 p., iliustr. Gretut. tekstas liet., anglų. Tiražas 1000 egz.

Kauno dailininkų žydų kūryba ir likimas. Sudarė Irina Nikitina. Į anglų kalbą vertė Danutė Davidonienė. Vilnius, Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, 2007. 40 p., iliustr., portr. Gretut. tekstas liet., angl. Tiražas 1000 egz.

Knygoje apibūdinama vieša meninė erdvė prieškariniame Kaune, kuris buvo laikinoji Lietuvos sostinė. Parodoma, kaip daugiatautė kultūrinė terpė darė įtaką žydų tapytojų pasaulėžiūrai ir kaip ši turtinga kultūra buvo sunaikinta nacių ir jų pagalbininkų.

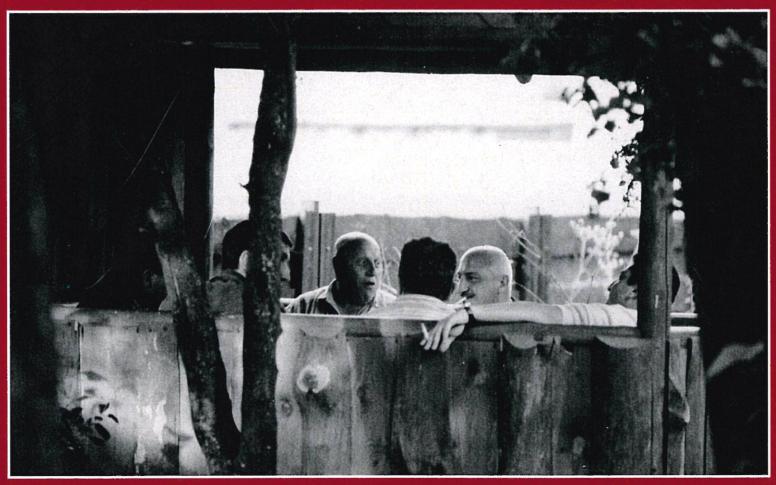

Atminties mozaika. Odilė Suganas. Vilnius. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, 2007. 130 p., iliustr.

Gimusi Prancūzijoje žydų – išeivių iš Lietuvos šeimoje, atskirta nuo Sovietų Sąjungoje likusių giminių Odilė Suganas leidžiasi į kelionę per Europos miestus į nepriklausomybę atkūrusią Lietuvą. Tai kartu ir kelionė per laiką – vaikystėje girdėti tėvų pasakojimai įgauna konkrečius pavidalus... Iš prisiminimų, kalbų nuotrupų susideda dėlionė – šeimos mozaika, tragiškų likimų virtinė.

Odilė Suganas – filologė, publicistė, dirbo UNESCO ir Prancūzijos ambasadoje JAV. Rašo straipsnius prancūzų spaudai, tyrinėja Lietuvos žydų istoriją.

Keturi menininkai – Giedrė Valtaitė, Gintaras Česonis, Gvidas Kovėra ir Juozas Kamenskas fotografijų kalba žiūrovui pasakoja apie Lietuvoje gyvenančius žydus, romus, armėnus, totorius, jų kultūrą, papročius ir tradicijas. Paroda jau eksponuota Vilniuje, Kaune, Birštone, Kėdainiuose, Jonavoje

Gvido Kovėros nuotr.

Gintaro Česonio nuotr.

Juozo Kamensko nuotr.

Giedrės Valtaitės nuotr.